

I VALET OCH KVALET

HEJDLÖST dansade julstormen genom bokarnas avlöfvade kronor, från alla håll tycktes vinden blåsa, ty grenarna vaggade hit och dit.

Vått och hoppresat låg lövet i hopar mellan uppskjutande rötter och täta buskar. Intet sjungande prassel rädde nu i bokbacken som under sensomardagarna, då vinden snodde i virvlar kring stammar och sten i backen. Vinden ruskade väldeliga. Och de löv som trotsat höstvindarna och suttit över till julstormen fladdrade nu likt fjädrar i luften medan de tomma ollonhusen föllo med dova smällar mot marken.

Vattnet i den lilla bäcken vid ekonomihusets knut for lekande i sitt lopp och stänkte fradga på stenar och videbuskar allteftersom dess lopp blev hastigare nedåt Agravången till, där bäcken fick ytterligare tillskott av vatten.

Bäcken och backen voro Agravångsbarnens stora glädje då sol och sommar rädde; här tum-

lade de om i fröjd och gamman, här gjordes upp-tåg, levererades bataljer, och mycket annat som alltid medföljer den lekande barnaskaran, då den är hänvisad åt sig själv under det föräldrarna slita fram sin dag på åker och äng.

Annat var det nu i ruskig vintertid.

En grå, rykande dimma, som gjorde dagen tung och genomtråkig, hängde över nejden.

Från det grevliga godset Maltesborg ledde en ringlande väg ut till statstugorna i Agravången. Kring denna utmarkeväg, just där den ringlade förbi statstugorna, stod lång havrestubb; slättermännen hade slarvat med bakkammen, som tydligt markerade de i zigzagg hållna mogångarna. Över stubben låg spunnet ett spindelnät, i vars sinnrika nätverk glänste otaliga droppar av dimrusket, likt kristallklara pärlor blänkte de igenom med en skiftande reflex i nätets tunna vävnad. Ur stubben stego violetta dimflikar, som sakta ringlade sig upp mellan nätets trådar och skyggt svävade bort liksom en stigande värmevåg.

Molnen jagade med fågelfart, och det såg ut som skulle de fastna i skogens vaggande grenar, så nära gled de dessa. Dimman välldes starkare fram ur skogen och lägrade sig tät kring stugorna med sina många rutor i de stora fönsterna.

I den första statstugan man stötte på, då man kom från godset, satt Otto. En levnadsglad yngling som aldrig brytt sin hjärna med ordet bekymmer fast hans hem kunde utan risk tävla med vilket

annat i bygden som helst utan att riskera gå miste om första priset i armod.

Sitt svartlockiga hufvud med den breda pannan, de bruna ögonen, den korta näsan och de fylliga kinderna stödde han i händerna och såg ut som han tänkte på något, som låg framom honom.

Kvällsskymningen klängde på stugans otapeterade väggar, som reste sig stela, överdragna med vit slamkalksfärg, bakom stugans rankiga bohag. Allt kände han så väl igen. Den gamla sparlakansängen med sina svarvade knappar på hörnen, den långa pinnsoffan vars lock alla dar varit spräckt i ena ändan, bordet, det blankskurade med sina tre lådor som han så ofta dragit ut och in under skoltiden då han hade sin långkatekes bevarad i lådan. Över golvtilljorna, mellan vilka draget löpte som ett lätt sus, lågo de luggslitna trasmattorna med ett visst mellanrum, räckande från sängen till den mitt emot stående skänken med sina låslösa dörrar. Tystnad rådde i så måtto, att endast väggklockans knäppande tick... tick... tick... blandade sig med det spinnande läte som kom borta från ugnsbänken, där Måns kisse nystat ihop sig. Då och då föll en droppe mjölkvit fradga från den gröna veden ned på spiselkanten och ett fräsande läte uppstod stundom så starkt att Måns slutade upp att spinna.

Breda, dallrande reflexer från spiseln förirrade sig på det vitmenade taket under det stugans gistna bohag antog fantastiska formationer.

Sådan var den första kväll Otto hade efter det han nått hemmet i den lugna skogen.

Han var kommen från Stenbergen, med föresats att tillbringa en jul i hemmet, som han inte på år besökt.

Hela familjen var samlad så när som på en om vilkens öde man ingenting visste.

Natten förflöt under gissning åt mångt och mycket, ty Ottos mor hade på känn att denna jul skulle alla barnen säkert bli samlade.

EN NY DAG

DIMMAN var gången till skogs, men blåsten var i det närmaste lika intensiv.

Den för länge sedan avlöfvade jasminbusken vid stugotrappan förde ett enerverande schas på fönsterblecket under det den gungade sina gäster, de små rufsiga sparvarna.

Bäst som Otto i sin meditation lyssnade till schaset på fönsterblecket fick han se en yngling, svept i mörk kappa komma i riktning mot stugan.

— Vem tusan . . ., viskade Otto då ynglingen steg upp för trappan.

Det stannade till i förstugan och dörren gick upp.

— Åhnej, far in i aftonsången, din . . ., skrek Otto till.

— Va' säger du om priset bror, gav ynglingen till svar och log.

— Säg mig, du bror, vadför en Judas har förrått dig och fört dig till regementet? Eller vad har drivit dig?

— Tja, vad var att göra? Olustig på jobbet, dum och oerfaren, längtande efter äventyr, kom det resignerat från ynglingen, som hette Fur och bar dragonernas ljusblå uniform.

— Varför skulle du bror också missbruka denna stora gudagåva dumheten, skämtade Otto och började en lång harang om slaktardrängar och annat som han hört uppe i Stenberg.

Fur var undersätsig, stark och bredaxlad, men tog sig komisk ut i uniformen. Hans blonda hår låg delat i tvenne halvbor, den ena gled bakom örat, medan den andra gick ned med en lugg som tangerade vänstra ögonbrynet för att dölja ett stort ärr i pannan. Hans gråblå ögon lyste milt under de korta fransarna, näsan var jämnt skuren, och dragen kring munnen gycklade något om en skådespelare.

— Tänk nu om du tvingas en gång på grund av oförutsedda omständigheter att skjuta på dina goda vänner och förresten på — mig, sade Otto sedan de satt sig.

— Var inte rädd bror. Så långt går det aldrig med mig.

— Ja, men ditåt lutar det, replikerade Otto. Det blef tyst en stund.

— — —

År hade svunnit, sedan bröderna sist sågo varandra.

Fur hade förrirat sig till ett regemente och där tagit värvning. Otto hade kommit upp bland skogens och bergens söner, som preparerat honom med socialistiska tankar och spösmål.

Tanken på föräldrarna hade fört dem till den plats där de nu voro...

— — —

Under sin julpermission gick Fur omkring och imponerade på kamrater och var ej sen att färglägga sitt yrke, som enligt hans åsikt skulle skänka honom en tryggad existens, antingen som underbefäl eller något högt i statens tjänst. Han lovade de gamla en solig ålderdom, och själv motsåg han en sorglös tillvaro.

Annat var det för Otto, som redan nu börjat sitt vagabondliv och hade redan tvänne långa luffareturnéer tillryggalagda, förutom åtskilliga rymningar från bönder, som han tjänat. Han hade att emotse en hel vinters slit bland vindfällenas barn, som i snö och slask fingo ta den usla lön träpatronerna skänkte.

Han började reflektera, då han såg framför sig den stora mörka skogen, som fick en beklämmande prägel av den tunga vinterhimlen.

Här skulle *han* slita fram sina vinterdagar.

Hur lätt slapp inte Fur från allt detta?

Om han också skulle bli Pär Pärsare*!

— — —

*) Smeknamnet på regementet där Fur tagit värvning.

Julpermissionen för Fur var slut.

Det var dagen före avresan.

Allt var packat och ordnat. Fadern hade ritat sitt namn på tillståndsbeviset från föräldrarna.

Otto vikte och vikte den lilla lappen, som skulle skydda honom från eventuella hinder, vilka möjligen kunde tänkas komma vid inträdet i det stora eländet.

Lappen liknade till slut ett förfallet pantkvitto, som den hanterades mellan Ottos fingrar.

— — —

Det gamla årets sista dag gled bort.

Lätta snöflingor gloppade, och skogens jättar finga ett blitt utseende. På gren och kvist, på mark och sten, ja, kring allt slöt sig den bräm-mjuka manteln likt en slöja i vitaste vitt.

De båda bröderna vinkade sitt farväl åt föräldrarna på trappan, likaså åt de rufsiga sparvarna i jasminbusken där de nickade ett välmenat farväl åt stugans söner, som nu traskade i otakt mot närmaste järnvägsstation. Deras väg ledde genom djupa, lugna skogar, där snötäcket låg glindrande på gården och stammar, och högt över skogens toppar svärmade svarta vinterfåglar. Hunna till stationen stuvades de in i vaggonen bland blåklädda Pär Pärsare, och tåget rullade bort från hembygden...

Allt hastigare smällde vaggonens hjul mot skenskarvorna, och backstugornas karga tegar för-

svunno bakom det framilande tåget medan snön föll i breda flingor över landskapet...

Sakta, sakta föll snön...

* * *

— Östad! skrek den snörklädde konduktören. Tåget stannade i en liten sotig banhall där folk av alla kategorier trängdes om varandra.

Uret över utgångsdörren visade några minuter över sju då Otto och Fur gnodde sig igenom den geléartade massan för att komma ut på gatan.

Ett tunt lager av snöslask, med tusentals hål i ytan efter regndroppar från träden, låg brett över den av almar kantade Bangatans kullerstensatta trottoarer.

Här och där i lyktstolparna på trottoarerna blinkade fotogénlampor, vars ljus strålade sparsamt ut över den svällande, brokiga hopen av folk, som lämnade banhallen, och strök fram på Hamngatan. Här kom lekande vind från sjön som skvalpade kring stadens kanter och satte de i hamnen lig-gande skutorna i gungning, under det på rår och master vimplarna flängde likt väderflöjlar och gåvo-dova klatschar gång på gång.

Under resan hade bildats ett ganska stort sällskap och i detta hade Otto och Fur introducerats.

Sällskapet var nu på väg för att få förtäring. Liksom om Pär Pärsarnas stövelklädda ben visste

med sig var Novilla låg förflyttades sällskapet in i en mörk gränd, som Otto strax döpte till Benbrytaregränd.

Man halkade och snubblade gång efter annan på grund av den jämmerliga stenläggningen man bestått i gränden.

Restaurangen låg ganska nära stationen, och dessutom hade ägaren förstått sin konst att skylta, ty på taket, som syntes ut till Hamngatan, var målat i vita bokstäver på svart botten »Novilla».

Huset var oansenligt.

Ett svagt lampsken strålade ut från fönstren vari skynken av skrikande rött gardintyg hängde. När dörren gick upp möttes de av en vedervärdig stank från bränt kaffe, kryddsill, gurkor och ättikindränkta svintassar.

I diskrummet sutto några sjäare kring ett bord varpå stod placerat en mängd brännvinsglas bland broskhögar av gristassar, vilka använts som »tilltugg».

Alla sluddrade i mun på varandra. Resonemanget rörde sig, helt naturligt, om båtar, hamnar, flickor och brännvin.

Bakom disken stod en tjock, flintskallig krögärfar med handen trofast kring halsen på en fyrkantig vit flaska. Han nickade så belåtet, vänligast då någon kom. Hans talgiga ögon plirade så illmarigt och krögärfarsleendet gled i sina vanda linjer kring munnen när sällskapet beställde mat med supar och öl. Vid sidan om krögärfar stod

en rödhårig servitris med fräknig hy och mulna drag, med mörkblå schatteringar under ögonen, vars blickar irrade slött kring borden, under det hon klamrade med en korkuppdagningsmaskin.

Bland allt stim och stoj klirrade ljudet från ett sönderslaget glas, som singlat mot golvet, borta vid sjäarnas bord.

Flickans långa ögonfransar slogo upp och hon blottade tvänne insjunkna, brunaktiga ögon med mörka pupiller. Vitögat skymtade fram som på en utkastare, när denne vid stängningsdags föser ut sina kunder omilt på gatan.

Sällskapet fick »dukat» i ett litet rum med bredblommiga, smutsiga tapeter på väggarna som i övrigt saknade även den minsta lilla tavelreproduktion.

Det var första gången Otto besökte en krog i stort. En helt ny värld hade öppnats för honom. Han hade nog av att bara se och lyssna.

Stimmen tilltog uti diskrummet, då likvid krävdes för det sönderslagna glaset.

Det blev gruff om vem som stött till dem.

— Ut din satans kalvaskalle! röt krögären så det ekade i lokalen.

— Håll käft gubbdjäväl, gastade den av sjäarna som tog åt sig epitetet. Denne var en lång gänglig man i gensartröja, mörk kavaj och vegamössa, vars skärmrem låg spänd över pullen. Hans min var allt annat än glad; kring den pionröda näsan löpte smutsfyllda veck, mustacherna hängde som

på en av Albert Engströms kolvingar och håret stack fram under mössskärmen som pannluggen på en häst.

Det blev fullständigt gruff.

Krögaren stod handfallen när glas efter glas dansade med ett klirr mot golvet under det »smockorna» delades åt första hästa.

Äntligen kom en polis i skinande kask, och sjäarna stöttes ut om krogdörren.

— Busar, mumlade krögarfar. Kommer den djävulen hit i morron så begär du betalt för glaset innan han får något. Hör du det, Anna! fortsatte han sitt mummel.

Det följde en stunds tystnad.

(Biljardspelare kommo och gingo... Köerna klamrade och bollarna smällde mot vallarna...)

Då maten kom, sent omsider, steg stämningen bland sällskapet. Men det blev inte den glada otvungna stämning som brukar finnas vid fäster i allmänhet. Orsaken var kanske den, att en korpral Ahlflod sällat sig till sällskapet i tanke att få fri mat och fylla för det han nedlät sig sällskapa med menige. Han var varken dum eller ful, men hans glänsande silversnören kontrasterade för mycket.

Otto hörde honom inte tala om annat än hur bra pojkar hade det på hans skvadron eller tropp. Att något styggt oväntat skulle komma kände Otto redan vid ingången i den nya atmosfären, som föreföll honom osund.

Hur man satt och samtalade under det glaset

fylldes och tömdes, så blev slutet det, att Ahlflod fick Ottos betyg...

När sällskapet åter stod på gatan låg natt över staden, som slumrade stilla i sitt grådaskiga dimhölje. Det rektangelformiga polishuset framför kyrkan låg stunt och tillplattat, svagt belyst av skenet från den fyrarmade kandelaberns gaslykta, som skickade skygga reflexer över ett obetydligt torg.

Sällskapet gänglade under skratt genom staden utåt Regementsgatan till.

Allt var som en stad utan folk.

Hunna ut dit skogen började blev det ännu tystare och i de tätt stående furornas grenar, vilka sträckte sig ut över gångbanan, hängde millioner av dimruskdroppar glittrande likt glasprismor i det svaga lyktskenet.

Som framtröllade ur nattens mörker och skogens djup reste sig konturerna av kasärnkolossen. Hemskt och skärande i nattens tunga tystnad ekade rasslet från grinden, som öppnades av en liten dragon, klädd i en i snöslasket släpande kappa.

Man tog farväl och Otto följde med Fur till hans logement där de möttes av nitton snarkande män.

Ganska fort somnade de båda bröderna in...

— — —

För första gången i sitt liv blev Otto väckt av trumpetstötter.

En och en såg han försvinna ut ur logementet under det en robust man med spö i handen väsnades och illfänades för att det inte gick fort nog.

— Va' ä' de för en? röt han och pekade på sängen där Otto låg.

— En ny, sergeant! hasplade en darrande varelse ur sig.

— Va' i djävulen! Dumsnut, svarar man befäl på så vis, gallskek han till och höjde spöet, liksom i vrede över att ha blifvit dödligt sårad.

— Sergeant! en som ska värvas! återtog den darrande rekryten.

Så försvann sergeanten...

Ur vinterdagens dis steg en ny dag.

Fur och Otto sökte reda på Ahlflod för att i sällskap söka upp ryttmästaren på sjätte skvadronen.

Nu inträffade en händelse, som nära på omintetgjort Ottos tankar på krigaryrket.

Ahlflod hade åt en kamrat som rest tidigt på morgonen efter erhållen nyårspermission, utlånat sin kappa, och i denna fanns Ottos betyg.

Det återstod inte annat än att vänta om han ville bli antagen som fosterlandsförsvarare.

Under väntedagarna strövade Otto omkring på regementets alla logement, åsåg ridning, exercis och annat plågeri.

En dag svalnade fullständigt hans krigsfeber.

Utän någon synlig orsak såg han tvänne rekryter bliva misshandlade med otrolig grymhet av en sergeant, som slog i vild glädje med sitt långa spö under det hans läppar spydde slaggens fulaste tillmälen.

Fur läste krigarböner i långa rader, inga sådana där ljumma böner, nej riktigt klämmiga krigsböner späckade med mustiga eder om leverstänkta själar och kallhamrade djävlar över de vilsekomna betygen, men Ottos feber sjönk ständigt...

— — —
Otto hade icke så få barndomsvänner vid regementet som han trodde.

Bland dessa var Dunge en av de bästa. Hans barndom hade ej varit en dans över rosor, men ändå lekte glädjens leende i hans drag. En yngling fylld av ädelmod och godhet. Håret stötte i mörkbrunt och förlånade hans drag en trollsk skuggning. Han var smärt och medelhög. En ryttare par preference. Det låg något av drömmare i hans stora bruna ögon. Han gick oftast för sig själv och minst sökte han sällskap inom kasärnen.

Med honom gjorde Otto många promenadurer till stadens lilla hamn, där rop och skratt skallade, där vindspel snurrade och arbetet gick undan.

En dag då de sutto ute vid fiskläget steg harmen hos Otto över historien med betygen, som han nu ville ha tillbaka till varje pris. Han ville

bort från helvetet; det väntande plågoriset. Han ville på sjön — men betygen?

— — —

På femte dagen blevo Fur och Otto utan formaliteter inkallade hos översten.

De vandrade upp för messens breda trappor där en ordonnans i skinande livré höll vakt.

Översten, Pär Pärson själv, var en knubbig gubbe, med glatt hjässa, skelande ögon, gråhårad och med fårade anletsdrag.

Hela gestalten skriade: Pension!

Fur skötte svaren, under det att Otto betraktade en tavla av slaget vid Lund.

I rummet hängde fullt av gevär och sablar, fotografier av vackra hästar och större grupper av officerare.

— Nå, tycker Otto om hästar? hörde han översten spörja.

— Ja, gav Otto till svar och bara gapade förvånad över rummets inredning.

— Ja, gå då till doktorn, log översten.

Bröderna avlägsnade sig.

På vägen till doktorn omtalade Fur att korp-ralen, som lånat Ahlflods kappa, hade, så fort han fått se betygen, sänt dem till översten.

Hos doktorn mottogos de allt annat än hövligt.

— Av med kläderna, dekreterade denne. En gammal vresig, skinntorr gubbe gemenligen kallad Plåsternisse.

Sedan Otto kastat av sig kläderna blev han »lurad» vid hjärttrakten, tittad i svalget och vidare undersökt.

— Kläd er, mumlade gubben, och satte sig att skriva.

Fur fick en fyrkantig papperslapp.

Och de avlägsnade sig från doktorn.

Otto ville tvunget på »sjetten» och så letade bröderna upp den skvadronens ryttmästare, Söderstjärna.

— Ha, ha, e du gla' ve' o ria? Ja, de e du nock. Ha, ha, du ska' ble en redig dragon. Va' vill du heta? Säg!

— Videberg! svarade Fur.

— Ha, ha. Ja, ha. Så te fanjunkaren så får ni tjugofem kronor med desamma.

Så lätt gick det för Otto att bli dragon.

I broderlig sämja delade de judaspängarna som utbetalts för Ottos kropp.

Ahlflod gick helt miste . . .

Nu satt blacken om hans fot.

Och luckan var nu fallen mellan ungdomens glada bedrifter, vid svalpande insjöstrand i Snapphanebygd, där han levat sitt fria äventyrliv, och ett liv som redan i begynnelsen gestaltade sig så mörkt och dystert öppnade sig.

Han var nu en inrullerad och numrerad varelse i den stora armé som skulle lära sig det råa mördarkallets alla gräsliga finesser.

HATET VAKNAR

VA' säger du? Ska' inte såna bondbassar ha' stryk? Jo, min hjärteblod o...

— Skrik inte så förbannat; den här gången var det min själ de civilas skuld.

Samtalet försiggick bland några män samlade kring ett bord med ölsejdlar inne på Folkets hus' restaurant.

Fradgan lekte på sejdelkanten medan männen debatterade spørsmålet: knektarna på kasärnen.

Samtalet tystnade något då Videberg, som Otto nu kallades, inträdde klädd i ljusblå uniform.

Till Folkets hus brukade han ofta gå. Han älskade platser, där frihet till alla delar rådde.

Så småningom hade han kommit på god fot med den blonda servitrisen, som alltid log så kärt och skrattade till då han inträdde:

— Ska den va' mycket söt?

— Ja visst, kära du, blev alltid svaret.

Hans älsklingsdryck var kokad bier och porter, söt och sockrad.

Han slog sig ned i närheten av männen och spände sina hörselnerver.

Blondinen kom med drycken. Han tog henne om livet och tryckte hennes hand, men försummade ej de debatterande männen.

Sur och mulen blängde källarmästaren, gemensligen kallad Mätta, då någon tjusade med flickan.

Mätta höll sig oftast i dörröppningen till biljardrummet och var gång någon skrek: »sista boll», log han som en jude.

Då Otto Videberg gav blondinen handen till godnatt, hade många sanna ord fastnat i hans inre. Visserligen ägde han inte något fast grepp om socialismen och allt det där han hört, men detta spørsmål hade alla tider tilltalat honom mäst av allt.

I vinternattens ensliga mörker brottades vindarna vid knutarna där hela fång av löv dansade för virvlande stormbyar.

Tankarna mängdes till kaos då han var på väg till pinostället i skogen.

Så länge som det ungdomliga trotset från ungdomstiden inte var helt brutet förmådde han motstå en förflackning, men så märkte han dag efter dag hur hans individuella jag gick under. Allt längre in gled han i det nya livets atmosfär vars mål var att döda all självständighet, kringskära friheten, skapa en drill, som andligt och kroppsligt skulle bryta subjektiva naturer, göra dem till viljelösa

slavar och säkra verktyg, beredda att kyssa sin bödels hand och sjunga hans lov, samt bedja en i höjden boende potentat hålla sin skyddande hand över inkvisitorn och dennas patrisk!

Epiteten »såskopp», »bondbasse», »fåhund», »djävul» och »ditt satans l—r» hade ingått som smeknamn i det ordförråd korpraler och svulstiga av brännvinsodör stinkande sergeanter kände till, varför de numera inte i nämnvärd grad generade Videberg.

Af sergeant Mulbeck hade Videberg ett fult minne. Han var det som givit Videberg det första spöslaget, och detta under den första stallvakt han gjorde vid regementet.

Han mindes natten så tydligt.

Mulbeck var plask full som vanligt, och då var det hans största förtjusning att spöa rekryter.

Lyktorna i stallet voro släckta. Hästarna stodo stilla i sina höga bäddar. Då och då rasslade ett grimskaf. Allt detta nya, som helt fyllde hans inre, gjorde det omöjligt för honom att somna, och det var detta han som vakt inte fick lov, men han satt ändå vid bädden där de andra vakterna lågo. Obekant som han var med reglerna steg han inte upp fast han hörde någon komma nedåt stallgången.

— Stallvakt! skorrade en fyllbas.

Videberg blev skrämnd och vågade inte svara, men reste sig upp.

Den ropande tände en lykta i stallgången och då fick han se Videberg stå vid bädden.

— Jaså min själ, sov du ditt satans l—r, skrävade han till.

— Nej, protesterade Videberg och igenkände den av alla rekryter fruktade Mulbeck.

— Bolloolopp, nekar du basse, skrånade Mulbeck och slog Videberg över huvudet med spöet.

Videberg tog till flykten och lämnade stallet tills Mulbeck avlägsnat sig.

Sedan dess hade han alltid hyst ett outsläckt hat till denne barbariske individ, som raglade varje kväll av sin jourvecka.

Han såg allt annat än trevlig ut den natten i lyktskenet där han stod i sin slitna kostym, buckliga mössa, nötta stövlar, och med ett ansikte som liknade en hopsjunken ryggåstuga. Lömska ögon, fyllfinnar på sin rödflammiga näsa, snusbruna mustascher och en krutstängt ansiktshy.

Busen bland busar var han, då han kände fast mark under benen och såg att blod sipprade efter hans slag. Då njöt han och skrattade.

— Bolloolopp, smörj gör dig gott, du dyngbjörn!

Med sergeant Thomas knytnävar hade Videberg också fått stifta bekantskap.

Det var en gång han trotsat och gått till staden utan permission.

Thomas hade stött på honom i korridoren.

— Var fan ska' du hän, vrövlade Thomas, blötsande röd i sitt flottiga ansikte, vars kinder hängde i tunga kassar ned mot bröstet. Rund och pösig

i ansiktet, som ståtade med väldiga mustascher i loppbrun färg. Ögonen sutto som på kullager under buskiga ögonbryn.

Innan Videberg visste ordet av small en örfil, och sen dess hade Thomas blifvit en av hans dödsfiender.

Till sinnet var Thomas mindre rå än Mulbeck, men ägde desto flera säregna epitet.

En formfulländad sats som alltid gled över hans läppar då han örfilade en rekryt var:

— Ja' har djävlar i mitt hjärteblod rastat många sådana fähundar i min dag!

För Dockans spö var han heller inte främmande.

En gång, då denne lille sprattelgubbe hade jouren, iakttog inte Videberg alla formaliteter varför han blev hudflängd, men den gången blev det värst för Dockan själv, som trodde sig osedd vid tillfället.

Videbergs trupplöjtnant Linholm åsåg uppträdet, och troligen förelåg gammalt groll till sergeanten från Linholms sida, ty Dockan fick rapport för omänsklig behandling och fick sona sitt brott med fem dagar borta i arresten.

De båda korpralerna voro heller inga rara gosar, men de hade ännu ej på så markant sätt som de nämnda sergeanterna gjort sig bemärkta.

Med löjtnant Linholm hade han också endast haft förpostfäktningar.

Allt nog. Han led redan nu av det själs-

dödande militärväsendet som så helt slagit honom i bojor.

— — —

Det var en måndag i april.

Våren var kommen och djupare in i skogens skymslan trängde den stigande solen. Sandskogen stod i beredskap att ömsa dräkt, den tröstlösa färgen som klätt skogen under hela den långa vintern skulle nu äntligen få ge vika för den glättiga, tilltalande mörkgröna. Det sjöd under saven i stammarnas höljen och skott följde skott till nytt liv i naturen.

Fågelsång tonade ständigt i skogen...

Allt var underbar musik... I allt kysstes liv, och från allt klingade hymner som från solstrålssträngar.

Vårens gryning hälsades.

Fjärde troppen var på väg över ridfältet i riktning mot havet.

I de små dalgångarne hade gräset börjat att spira och fått färg, men kala lyste kullarna betäckta av smutsgrå flygsand. Motsatserna stode bjärt i dagen och ridfältet låg likt ett brokigt hyende, kransat av fur- och granskog på tvenne sidor, staden till höger och ett hav brett och blått framför där mäsarna kretsade i klungor medan vågorna välvdes i släpande brak mot en långsluttande strand.

Just som troppen svängde ned till sjökanten kommanderades: lediga!

Bland manskapet uppstod ett livligt samtal, men otroligt fort drunknade det i havets mäktiga brus, som blandade sig samman med skogens barrdoft och så gled bort med de värliga ångorna av havs-sältnan.

— Trav! väste löjtnant Linholm till, och tog på sig en min av vrede.

Traven blev skarp och starka smällar hördes då hästarna plaskade mot vattnet som lekte i långa dyningar på stranden. Hela skaror av glittrande pärlstänk sprutade upp mellan ryttarna och det tycktes som de själva besköto sig med små fina silverkulor.

Ju längre traven räckte, dess större oreda i troppen. En kutade rygg, en dinglade med tappade stigbyglar, en drog ihop bröstet, en sköt fram hakan mot hästens öron. Somliga hästar gingo med nosen i vädret, andra åter med den gömd mellan frambenen.

Löjtnanten fick en hållpunkt för sitt vresiga humör och som en galning tjöt han:

— Kan man inte bli förbannad! Ack, du gud, som sänt såna djävlar te världen. Ä' ni fosterlandsförsvare? Tvi fan!... Galopp marsch, bassar! Åt helvete med byket, sergeant Thomas.

I sporrsträck for han in i troppen och slog med knythand till höger och venster allt under det varje häst löpte undan för lösa tyglar.

Hans blickar lågade av vrede och hans uppsyn sade att han ville nedriva hela kosmos i sitt ilska tillstånd. Hela hans yxeggsliknande ansikte var ett bloss, avspeglade den vilda brutaliteten, som inte erkände någon makt över sig.

Vad som sannolikt gjort denne vackert växta officer med sin ljusletta mustasch, brunstekta hy, markerade drag och sydlänningens livfulla blick till den svärmodige plågaren var hans ekonomiska misär, som redan i hans studenttid gjort sig märkbar. Han var en gång ämnad till präst, men studierna därtill voro av en annan beskaffenhet och så slog han om och det ordentligt.

På hästryggen satt han som gjuten och detta fordrade han också av sina rekryter, då de visade sig utom kasärnen, eljes i ridhuset var han inte så noga med sittningen, där gällde mera att få hästen i hand.

Löjtnanten försvann från troppen och Thomas tog befälet och kommanderades ögonblickligen:

— Skritt!

Ridning, och helst ridning med hinder, var Thomas' största fasa.

Under tystnad skrittade troppen hem.

Nästa programpunkt för dagen var teoretisk fälttjänst.

På lektionsrummet samlades Linholms tropp, tjugotre till antalet.

Rummets väggar voro kala och hållna i brun oljefärg. Ett långt bord stod vid ena långsidan;

här togo rekryterna plats. I ena hörnet stod en sandlår där en korpral ritade figurer, som skulle föreställa allt möjligt, bäckar, åar, stugor, skog, väderkvarnar, patruller och annat sådant där som alltid finns med vid en fältmanöver. Vid svarta tavlan i motsatta hörnet stod Thomas med en kritpinne i handen. Han skulle rita av ett träsk som återfanns på generalstabskartan.

— Ja, se nu hit så ni kan lära er hur en terräng, teoretiskt ser ut.

Hans uppmaning åtlyddes ej av alla, vilket han kom under fund med och tjöt till:

— Se hit, bassar! Och vill ni inte, ska' djävulen i mitt hjärteblod ja' lära er regler och rättessnören! Ni behöver så väl både fostran och bildning... De här ska' bli ett träsk, kom det något lugnare.

Han höjde kritan allt som oftast men på tavlan stannade inte något spår av linjer eller krume-lurer.

— Ja, de ä djävlar i mitt hjärteblod, ska' ja' säja femton år sen jag rita något, så de ä fan i mej ingen bagatellsak, svor han till om en stund, utan att låtsas om fnissningarna från sina »skolbarn».

— Strid, du kan ju rita? Kom hit befallde han, och hjälpte rekryten upp på bänken för att han skulle nå. Ty Strid var en spenslig och liten rekryt med vardagsansikte och fräknar, till sinnet var han envis och han hade lätt för att gråta.

Skillnaden mellan Strid och Thomas var den, att Thomas hade ritat för femton år sedan, men Strid hade aldrig sett ett ritstift, långt mindre hållit om ett dylikt.

Linholm inträdde nu.

— Giv akt! vrålade Thomas och det blev ett brak med omkullslagna bänkar, så hastigt som det hela gick.

Alla stirrade på löjtnanten, som blängde ilsket och hälsade:

— Gov dav rekryter!

Vid tavlan hördes ett stilla jämmer och de närstående föllo i fnissningar.

— Vav fan, kan du inte stå Strid, skrattade löjtnanten åt rekryten som skulle enligt kasärn-lagen ställa sig i »giv akt», var hälst han stod, då en officer kom.

— Upp igen, skrattade löjtnanten och slog med spöet mot stövelskaftet.

Men Strid föll gång på gång. Det var inget rekrytgöra att prestera en oklanderlig helomvändning på en skröplig bänk.

Strid började gråta till allas jubel.

— Heter du Strid får du min själ inte gråta. Hade du hetat Frid så... men du heter ju Strid. Va? Inte sannt?

Timmen blev obehaglig för Strid.

Omsider knackade det.

En ny tropp skulle ha lektionsrummet.

Löjtnant Linholm var nu i sitt bästa lynne

Han gav befallning att lektionen skulle fortsättas på logementet.

Thomas passade på att begära permission.

I fjärde troppens logement samlades rekryterna i ena hörnet. De slogo sig ned i sängarna närmast karbinstället.

Det dröjde en stund innan Linholm kom.

Det rådde skrämmande tystnad i logementet.

Ett egendomligt surrljud hördes liksom om vinterflugor glömt sig kvar mellan de stora dubbelskåpen av ek vilka stodo med sängar emellan sig uppradade längs långväggarna. Sängarna voro »sträckta» som endast en knektsäng kan »sträckas». Alla sängfiltarna hade grå färg, sängarna vor svarta och bestodo av järnspjälkar. Putsade och rena stodo karbinerna på sina platser i »stället» över sablarna som hängde blänkande och vackra.

Löjtnanten kom.

Hans offer här inne blev rekryten Kvist, en menlös själ, tyst och sluten, med drag av en godmodig bondetyp, stor och kraftig.

Löjtnanten fixerade honom, gav honom en fråga inför vilken han stod som ett levande frågetecken.

En örfil small. Flera följde. Men Kvist stod kav lugn.

Linholm slog och svor, högre och gladare ju bredare blodströmmen började välla fram ur näsan på Kvist.

Med vettskrämda ansiktsdrag följde de övriga rekryterna skådespelet.

Av instinkt höjde Kvist armen för att torka bort blodet, men just som han gjorde armrörelsen fick han ånyo ett slag mitt i ansiktet, som nu var en enda blodig massa.

Ett litet uppehåll följde, och Linholm betraktade nu förnöjt sitt offer.

Blodet låg levrat över uniformsrockens knappar. Tårar blandade sig med det röda blodet från näsan.

Detta tycktes ännu mera egga vilddjursinstincten i löjtnanten, som rusade med en boxares ursinnighet ånyo mot sitt offer och gav det en puff för hakan med sabelfästet så att blod och saliv trängde fram.

Ännu ett slag åtföljt av en väsende svordom:

— Så ska' min själ bondbassar fostras.

Tystnaden grep omkring sig.

Kvist gick till fönstret, och i hans ögon glänste tårar...

— — —

Dagen led mot sitt slut.

I ungsbogen varslade skymning, och barrens doft blandade sig i kvällsluften, som svepte i lätta virvlar kring kasärens knutar...

Smygande sakta, skälvande av ångest bredde natten sitt dok över nejden när »tystnadens» toner blandade sig med vårnattens vindar...

RYSS-SKRÄNARE

VEM skall segra?... Vem förlora?... Så gick talet ur mun i mun på hela regementet.

Det var vid tiden då de rysk-japanska truperna lågo i blodig fejd där nere i Mandsjuriet.

Varje dag anlände depescher till Pär Pärsson. Stolta Svea var i fara!

Manskapets fostran till krigets värv var nu förgrundsspörsmålet i verklig mening.

Den officer som fick krigsföreläsningarna på sin lott, var den kalle löjtnant Gyllenblix. En kväll då det anlönt i telegramväg de mäst bloddrypande underrättelser från krigsskådeplatsen, blåstes manskapet till uppställning.

Det drog om en tid innan skolorna blevo samlade.

Milda fläktar från sunnan simmade över kasärnkolossens tinnar, på vilka dalande aftonsol kastade ett skimmer av svag purpur. På kvällsvarslande

himmel seglade pyramidliknande moln genombrutna av solreflexer som blevo allt otydligare och försvunno till slut bakom Strandskogens mörkgröna toppar vilka vaggade sakta, sakta, medan skymningen började klänga bland stammar och kronor.

Så gick marschen under eder och bannor till mathallen där föreläsningen skulle hållas. Kring hallens långa bord bänkade sig manskapet. Ännu var icke Gyllenblix kommen.

Hallens kala väggar voro smyckade med pappersgirlander, sand låg på golvet, det var rent i fönsterkarmarna och ljus lyste från gasarmarnas tillsammanlagt nio lågor.

Omsider kom Gyllenblix med sin pekpinne. Predikan började utan giv akt och hälsning. Han stannade framför en svart tavla, vänd åt sitt auditorium, sedd av alla, lång som han var. Hans drag voro härjade och alltid bar han en guppande pince-nez på sin örnnäsa, vars rot doldes av buskiga mustascher i friserat skick, kinderna voro knotiga, pannan bred och tillbakalutad. På hakan skönjdes en liten röd »fluga» som han ständigt tovade med handen. Hållningen var oklanderlig, men benen hade den säregna svängen, som förrådde ryttaren.

— Vi skola i dag bli i tillfälle att få se och höra något om det krigsfolk som i nuet har alla världens ögon på sig, började han med en ton full av kyla, som det anstår en god krigare vilken är beredd att möta döden vid varje steg. Auditoriet slogs av häpnad över den mängd av blod,

som flutit ur de marterade soldaternas öppnade ådror.

Längst dröjde han vid krigsknepen, taggstängseltråden i vilken offren fångades som i spindelnet för att själva få se sitt eget blod sakta rinna ur sin kropp. Full realism gav han åt fallgroparna och deras pålar klädda med pikar för att lättare tränga in i offrens varma kroppar och förorsaka de mäst tänkbara hjärtslitande tjut, allt under det offren vred sig i dödsångest.

Han ritade en fallgropsskiss på tavlan, och icke så få ryssar hade han fått på de pikklädda pålarna.

Då han tytt skissen vände han sig till auditoriet, hostade och upphov sin röst:

— Japanerna äro ros värda för sin seghet, slughet, mod och krigsduglighet och det okuvliga hämndbegär som de besitta, och förutan vilket de säkerligen aldrig skulle förmått hålla stängen mot den långt mera överlägsna ryska björnen. De, jag menar de gula, skola bli en makt, som hela världen får räkna med; alla tecken tyda därpå, särskilt deras i stark utveckling stadda krigsteknik...

Icke allenast jag, utan även vårt övriga befäl vid regementet, ja själva vårt kungahus hyser en livlig önskan, att Sverges krigsmanskap måtte äga samma okuvliga mod och uthållighet, detta dödsförakt inför en överlägsen fiende och denna obrottsliga lydnad för krigsbefälet... Den lille japanen hade blivit varje krigares ideal,

ty den har väckt och fått min odelade sympati... Nu då vårt eget, på bragder och minnen från halvsekellånga krig så rika land, översvämmas av ryska spioner i sågfilarkostymer hotar en överhängande fara. Vad Ryssland vill ligger i öppen dag. Ja, dess härsklystna zar har ingen högre önskan än få Sverge som en huvudkudde. Men må det aldrig bli en verklighet. Större skymf och skam skulle aldrig kunna vederfaras de svenska vapnen. Må detta därför egga oss alla att modigt möta det öde som väntar oss öster ifrån — ja, sannolikare om ryssen vinner kriget mot Japan...

Må det nu kännas som vår största plikt och som en glädje för oss alla Svenske män att gå i döden för vad som oss dyrast är — fosterlandet... Giv gud att den svenske soldaten måtte besitta det mod, som den gule japanen ådagalagt; gör han det, skall aldrig Sverge sucka under rysk regim!

Vad som med våra förfäders blod är köpt och vunnet måste vi, dessa hjältars söner, anse som vår plikt att till sista blodsdroppe försvara...!

Och må nu ingen svensk kavallerist, under det icke långt avlägsna kriget med Ryssland förglömma vad fordomtima sagts: En mot tio ställdes av retad vasason! Och därtill alltid hava för minnet krigsmans skyldighet, som lyder: Krigsman skall frukta gud och vara konungen huld och trogen, alltid minnandes den tro han en gång svurit kung, land och fana...

Det följde en nästan skrämmande tystnad på det eldiga föredraget.

I mångas hufvud dansade nu blott sågfilarskepnader sin hemska dans.

Ej förrän Morfeus tog Pär Pärarna i famn, dogo viskningarna man och man emellan bort...
(Snarkningens timme var inne.)

Gaslågorna släcktes i logementen...

Ljumma vårnattsvindar spelade in genom logementfönstrens ventiler... Taptots smattrande toner slukades av skogen, som stod mörkviolet där utanför.

Från mörknad himmelskupa silade stjärnbanerets strålar, och ur ungsbogen steg ett kvarblivet sus från sunnanfläktar.

* * *

— Trumpetare klockan är fem! kallade gevärsposten.

Yrvaken sprang en halvklädd »vädergud» omkring och blåste revelj.

Dovt klingade klockkläppens slag, mot malm-skålen i den gråaktiga morgondimman som tycktes ha lagt sordin på omgivningen och svepte allt i ett töckenflor.

På kasärngården blev småningom rörligt liv. En offentlig hemlighet var att Gottland skulle besättas av sydtrupper från kavalleriet. Denna förpost mot den ryska invasionen stod nu färdig att avtäckas och anträda sin färd.

Åtta hurrarop hade redan ekat över kasärnen. Men ännu sutto de stilla, det tycktes som proceduren skulle förnyas, ty alla gjorde ansträngningar att se värdiga ut.

I snörräta led stodo de utvalda. Hästarna »tuggade stängen» så att fradgan föll i stora droppar likt snöbollar mot den mörka marken.

— Giv akt! ekade det.

Pär Pärson själv stod framför de utvalda och gav dem några trösteord åtföljda av vackra vinkar om ordnar och belöning efter de ärofulla slag, sådana som förut vunnits av de svenska vapnen.

— Leve översten! pep en spinkig löjtnant.

Hurrarop följde. De utsedda satte sig därpå i marsch.

Ljudet av den bortilande truppen blev allt do-vare och drunknade till slut i den djupa skogen...

* * *

»Sabelfäktning på trähästar!» stod det på programmet.

Tropparna ställdes upp beväpnade med den gamla modellens sablar, vilka voro skarpslipade, men ej tveeggade som de nya.

Videberg och 86:an sutto som motståndare till varandra.

Fria hugg hade ännu ej kommenderats.

86:an var en meddellång yngling med fyllig kropp, allvarliga drag, sävlig, nästan trög, militärdrillen var för honom livets pina.

Han prövade eggen mot fingret.

— Ej fullt så skarp som en lie, lyckade Videberg.

Nä' men... fy tusan... få den över skallmejan, svarade 86:an.

Fäktingen tog vid. Luften genljöd av alla sabelns gard-, kvart- och terslägen. Störtskurar av bannor haglade i luften över de arma stackare som ej orkade med de tunga sablarna, vilka helst ville gå direkt i »hästhalsen» till stort men för regementssnickaren, chefen för trähästarna.

— Ut med hugget, 86:an, för djävulen! Hade det varit en dödlig häst, hur hade den sett ut nu? Är du lat, eller vad i Malmö djävlar fattas...? röt Thomas med hela sitt röstförråd, och fortsatte med outtröttlig iver:

— Föreställ dig Videberg som en ryss, förresten ser han ut som en kosack. De ä' hans skalle du ska' klyva så hjärnan sprutar omkring och blir till fågelmat.

86:an ansträngde sig, men sabeln fastnade i »hästhalsen».

— Hör du inte din djävla såskopp! Hugg efter skallen på motståndaren. Tro att det är en ryss och tio sådana svarta djävlar skall du fånga i ett varp, tjöt Thomas flåsande av ilska.

— Ack, era satans bondbassar, om jag hade er på ett led, skulle jag slå er en lusing så ni flög in i rödaste helvete, men lämnade stövlarna kvar i ledet! Krukor, hugg för fan inte halsen av

hästarna! fortsatte Thomas sitt tjut, men huggen blevo inte bättre för det.

En ny tropp fick bestiga hästarna.

Löjtnant Björner förde själv befälet över sin tropp.

Men föga bättre blev den troppens prestationer.

Björner hade sitt egna sätt att intaga attityd under sin »skällning». Benen hade han åtskills, aktern stödd mot sabeln, händerna i byxfickorna och munnen spärrad på vid gavel.

Han höll som bäst på med sin älsklingsharrang, då en ordonnans närmade sig.

Löjtnanten tog sig om huvudet och tjöt:

— Ut med huggen, för jesu djävlar, i luften! O, du skapare såna hugg... Ack, stig ned du gud från din himmel, och se vilka djävlar du skapat, och blygs!

— Löjtnant! skrek ordonnansen, men fick inte svar.

— Order om sadling, återtog ordonnansen, men Björner var nu så långt inne i edernas värld, att han glömt sig själv.

— Order om sadling, löjtnant, tog ordonnansen i av alla krafter.

— Tig för satan tills ja' slutat, röt Björner.

Överstens order! replikerade ordonnansen, och Björner tystnade, som om han fått på sig munkavle.

Sadlingen skedde i flygande fläng, under svordomar och skrik medan grimskäften slamrade mot

krubborna och sablarna rasslade mot rörbommar, stigbyglar och sporrar.

Uttryckningen skedde med flammande gnistor under hästhovarna...

Genom staden bar det av i slängtrav.

Av manskapet visste ingen vad saken gällde.

Marschen ställdes till Bjersjö höjder och då skvadronerna här togo front mot havet, voro hästarna höljda i fradga.

Här ute blev det kungjort, att manskapet skulle skåda den ryska »Rättvisans» färd därutanför.

Svettångorna från manskap och djur fördes av vinden bort mot Gilleskogs toppar, som vaggade sakta vid stranden där enstaka hus klängt sig fast som om de kastats dit på måfå.

Stilla låg havet i viken med kornblåa skiftningar som svunno hän mot synranden, varifrån skådespelet väntades.

Inte ett segel syntes till på hela det vida blånande havet.

Man hade tröttnat att spana och man redde sig för hemmarsch just som en ung löjtnant upptäckte genom kikglasen ett blått skrov på den fartygsfria ytan.

Närmare kom vidundret, som tydligare och tydligare höjde sig ur havet. Ett helt följe av båtar skönjdes i ett nu. Stolt som en ankamma i téten för sina ungar sam »Rättvisan» visande vägen åt ett okänt öde.

Bilden var storslagen. Själva anblicken var

imponerande just genom det blå, vari pansarkolosserna lågo infattade.

Röken bolmade babord över, och farten var god.

Något liv ovandäcks förmärktes ej.

Fortare än de kommit försvunno de.

— Ryssar, viskade 86:an, nog slipper jag alltid klyva deras skallar.

Snart var Rättvisan med sitt följe ur syne; vid bukten gick den helt ur sikte...

Havet blev åter detsamma. Stilla och segelfritt. Skvalpet i viken kysste åter strandens föremål i långa, långa smäktande famntag...

Pär Pärsarna skrittade mot kasärnen...

SPEL I TRE AKTER

MAJ...
Första maj...

Och dessutom en solig söndagsmorgon var det. Fågelsång ljöd redan från skogen, där ännu flikar av nattens dok dröjde kvar bland barren, som började glänsa i purpur.

Furusus och kåddoft bars in över nyss uppstigna Pär Pärsare, som redan i morgonväkten läto sångens toner skalla över tak och tinnar, ackompanjerade av violinmjuka vemodigt smältande fioltoner, som höllo sig i ett lågt pianissimo.

Allt tycktes båda en glädjefull dag...

Strax efter frukosten, som bestod av svart kaffe med franska bröd, började en trumpetare fara omkring med order till gymnastik.

Kasärnen fylldes med eder över störd söndagsvila.

Det blev fri hoppning på kasärngården.

Fjärde troppen kom som vanligt sist. Thomas var sur och tvär över sin förstörda söndagsfrid.

Han sökte hållpunkt för sin vrede. Alla med misstänksamma munnar kommenderade han:

— Öppna truten du!

86:an hade alltid älskat snus och var ytterst förtjust då han kunde lägga in en ordentlig »bjärl».

— Nå, men hör du 86:an! Va' fan ä de för en knuta du har i ovanläppen?

— Ingenting, sergeant, mumlade 86:an.

— Va', är de ingenting? Öppna truten, du dyngbjörn!

86:an öppnade motvilligt läpparna och en lång, svart »mulle» av nyligen inlagd snus gled ned i underläppen.

— Jaså, va' de ingenting, ditt jävla busporträtt, flinade Thomas och tog in med ändan av sitt spö i 86:ans mun för att »rensa ut» som han kallade det.

— Svinpäls, mumlade han och 86:an fick en lätt örfil.

Gymnastiklärare Strähle närmade sig troppen och Thomas fick brått att ropa »giv akt» fast han inte hade synat färdigt.

— Fjärde troppen tjugo man, tre sjuka! avlämnade Thomas.

— Lediga, kommenderade Strähle och började visitera den kosmopolitiska troppen, som han

kallade den, eftersom på denna tropp fanns allt »skrot» från föregående år, alla under året infångade rymlingar samt alla som inkommit till regementet mellan den femtonde november och den femtonde januari, som var sista dagen för antagning det året.

Lode, en av »bakhasarna» hade fått plats på flygeln i bakre ledet. Han brukade eljes gömmas in i ledet på grund av sin slarvighet, men i dag hade Thomas glömt »stoppa in sitt missfoster».

Strähle stannade hos Lode, som han lugnt sporde an:

— Var har Lode sina egna skor? Vet inte Lode, att då hoppning försiggår ute på gården får han inte använda kronans gymnastiskskor?

— Jo!

— Nå, var är skorna då?

— På stampen, löjtnant.

Strähle gick emot sergeanten.

— Vad är stampen för något? sporde han.

Thomas låtsade inte höra.

— Jo, återtog Strähle, här är en man som säger att hans skor är på stampen.

— Han menar pantbanken, löjtnant, svarade Thomas, blossande arg.

— Sergeanten lagar att han får ut dem, befallde Strähle och gick.

— Sa' du stampen, din ärkedjävul, väste Thomas till, då Strähle hunnit lagom bort, och i ett nu small en örfil, som kom Lode att falla

framstupa, eftersom den gavs bakifrån och helt oväntat.

— Om du sagt hos skomakaren, skulle jag inget sagt, men när du inte förstår att »svänga» dig så... flinade Thomas och gav i samma andedrag befallning till hopp på hästar.

Lode tog helt resolut plats vid väggen och förblev åskådare.

Om en stund närmade Thomas sig Lode och sporde:

— Va' kände du den va'?

— Ja, sergeant.

— Ja, de vill jag djävlar i mitt hjärteblod tro du, för det svider i kardan på mej! skrattade han och fortsatte:

— Hoppas du nästa gång vet vad din frid tillhör!

— Jag kunde inte få för mig att ljuga, sergeant.

— De hör min själ inte hit, va du inte kan och inte vill, för här lyder du och därmed basta!

Ryck in! hördes Stähles kraftiga stämma.

* * *

Till regementet väntade man storfrämmande — överinspektören.

Den tretungade duken fladdrade från messstängen. Gevärsposten var klädd i parad, vartill hörde sabel, kask och plym.

Vidare var vakten förstärkt, då man befarade att knektarna skulle gå med i demonstrationen.

Manskapet kallades till ridning på alla befintliga ridplatser.

I otålig väntan gingo befälen och kastade då och då harmsna blickar mot vakten, där gevärs-posten kånkade fram tuggande om och omigen sin instruktion liksom medveten om, att han skulle göra fiasko. Han väntade sitt främmande ridande, och icke så liten blev gevärspostens förvåning då en blålackerad landå rullade in om grinderna.

— I gev-ä-ä-ä-r!

Men den övriga vakten hann inte ut förrän föremålet var ur sikte.

Det blev bannor i långa banor, men posten tröstade sig med, att herrn, som inte hörde, såg i alla fall hans goda vilja...

Förmätet log den höge herrn åt de stackars rekryterna, som studsade likt guttaperkabollar i sadeln.

— Låt dem hoppa! befälde Pär Pärson, som stod till vänster om gästen.

Löjtnant Björner förde befälet för den avdelning, som fick order om hoppning.

— Mulbeck, led över häcken, befälde Björner.

Mulbeck darrade i hela kroppen. Först tvekade hans bläs, när den kände sin ryttares rädsla men så tog den häcken med ett lamt hopp och Mulbeck satt i ett nu förflyttad i sanden. Han var numera så van att falla, att det betraktades

som olyckshändelse, om han lyckades bli kvar i sadeln.

Den höge gästen gick strax och rekryterna befriades från hoppningen.

Björner skrattade själv också och skrek till:

— Rid in!

— — —

På dagens program var också upptaget en rond av gästen genom logementen, men att detta var en bluff visste en var, ty till och med den äldste knekt som fanns på kasärnen, kunde aldrig minnas ha sett något högre befäl än en ryttmästare i ett logement.

Bland annat upptog dagordningen också »kyrparad i det fria».

Tiden närmade sig och det blev slammer med sablar och kaskar.

Skvadron efter skvadron halade fram sina led om kasärnhörnan och tog plats på fyrkanten.

Luften genljöd av kommandon i alla tonarter ända från diskant till trumvirvel.

Rättning höger! Rättning vänster! Framåt marsch! Tillbaka marsch! Draging snett bakåt höger! Så ljöd det oupphörligt, och emellanåt smög sig en bastant ed fram, men rekryter voro rekryter utan pli och hållning.

För varje skvadron som avlämnades hördes ett:

— Giv akt, följt av ett:

— God middag, dragoner!

— God middag, major! svarade trupperna.

Kasärnklockan lät höra sina tolv slag just som en svart figur trädde inom fyrkanten med gravitetiska steg.

Musiken höjde sina instrument som glänste i solskenet.

Smekande toner dallrade över Pär Pärsarne.

Tonerna av »Din klara sol går åter upp...!» dogo bort i ett långdraget brus, som svävade hän över skogens toppar, ut och bort i rymden.

Prästen steg fram och tog upp:

— Helig, helig, helig är Herren Sebaot! Hela jorden är full av hans härlighet!

Så fortsatte han i salvelsefull ton sin bön till en Gud om skydd åt vår älskade konung, armé och land.

Den ena jeremiaden födde den andra. Längst dröjde han vid svuren tro till kung och fosterjord.

Så kom »Fader vår», i empatisk ton.

Därefter »Herre signe du och råde».

Härefter klämde musiken i:

Så går en dag än från vår tid
och kommer aldrig mer,
och än en natt med herrens frid
till jorden sänkes ner.

När musiken tystnat trädde majoren fram och klämde i med:

— Gud bevara konungen och fäderneslandet!

— Gud bevara kungen och fäderneslandet,
svarade trupperna.

Skvadronerna upplöstes under tonerna av sin paradmarsch.

En stunds vila gavs nu...

* * *

På kasärnens mittelbygge sutto några Livlingar, Göingar och Malmöiter med klaverspelare Granberg i mitten.

Man höll som bäst på att bygga mittelkasärnen vid tillfället och på grund av sin höjd blev den döpt till Port Arthur.

Högst uppe på taknocken voro de samlade.

Ack, vilken härlig dag!

I en färgton av brungrönt glänste Strandskogens toppar, bugande sakta för östanhavsvindar. Skimrande i asur välvde kupan sig över land och hav. Långt, långt där ute på vågiga ryggar summo »gässen» fräsande vita i kammen. Marinblå skiftningar stego ur vikarne där vågskvalpet stämde till ro, medan de låga efterdyningarna sögo sig fast kring hållar och lanttungor likt bälten av pärlemo kring rytmiska lemmars glada lek.

Över staden skimrade ett starkt solflöde likt ett dallrande dis över en sädesåker en brännhet sommardag.

Fana efter fana samlades i Regementsgatans förlängning.

Den böljande människomassan var klädd i

hålgdagshabit och ur deras ögon strålade glädje när de mötte sina röda dukar.

Trummor började höras. Musiktoner kommo ömsom skygga, ömsom starka. Och massan satte sig i rörelse.

I lätta lekande toner stämde Granberg upp »Arbetets söner», under väntan på nästa scen, som skulle visa sig vid stadens norra hörn.

Medan de väntade på följande scen fick Videberg en påminnelse om sitt förflutna. Hur gärna ville han inte i dag stå under de så lekfullt svajande röda dukarna, men skulle han bli mottagen som en kamrat i de paltor han ägde? Skulle han inte få höra glåpord om slaktardrängar och mördaryngel...? Gärna skulle han tagit allt detta, blott han fått vara med. Vad bekymrade honom militärdrillen? Inte ett vittne, det skulle de få se. Knekt hade han aldrig blivit med något mål för blicken, och långt mindre hade han tagit krigarens ideal som sitt; detta ideal som för honom var en vedervärdighet. Aldrig skulle han sträva efter att vinna den färdighet och kallblodighet, som betecknade en krigare »med skola». Han baxnade vid blotta tanken på det kalla förakt, som måste finnas då det gäller kvidande, krampaktigt döende liv; långt värre och kallare än det en slaktare besitter, då han kan utan att se sig tillbaka fara omkring med kniven i strupen på djur efter djur, tills hela boden är full av döende liv.

Nej detta hantverk var inte hans. Vek som

han var, skulle han aldrig kunna flänga med ett dödande vapen i en kropps sinnrikt vävda trådar. Nej, tusen gånger nej! För detta ideal ville han minst av allt trampa i pölar av blod sitt eget sargade jag.

Hans öga tårades då fanorna åter stucko fram, kyssta av solen på sina glindrande emblem.

Marseljäsen brusade ur fyllda lungors bröst.

Stolt var trälarnas marsch, ja, mer än imponerande. För honom växte de till heroer, dessa män i det brokiga vimlet...

Inspirerad av vad stunden förde i hans själs spegel lekte klaverspelarens fingrar lätt över tangenterna, och framtröllade internationalens mäktiga toner.

— Ned från taket, djävlar! ekade en stämman mot de Pär Pärsare som sutto samlade på taknocken.

Det var jourlöjtnanten.

— Bums i arresten, om ni inte lyder! upprepade han sin befallning.

Flatskratt kom honom till mötes.

Nu, just nu brände sig hatet fast för all tid till den militära hydran, mer än bittert kändes det att förvägras åse sina genom blodsband förenade bröders kampglädje, deras lust att kämpa mot förtryck och vidrigheter.

Det låg en klagan, så stark och mäktig i den klangfulla silverton, som klang fram ur klaveret, men brast och dallrade bort i rymden likt älvdansackord över mon...

Tankar, så vilda och inga gränser kännande stormade i Videbergs inre, ty med sitt jag var han han dock med under de röda dukarna, som viftade hymnernas toner ut och bort i majkvällens dis, smygande på lätta silverfötter till obygdens stugor där invånarna sovo den goda sömnen.

Den sömn ur vilken de endast kunde väckas med gisselslag . . .

TVÅ LIK MERA

DET var höstsång i skogen och regnskurarna följde slag i slag.

Lyktorna tändes och spredo reflexer i vattenspussarna på kasärngården.

Korpralsklubben var samlad till möte.

Dämpat samtal hördes inifrån rummet.

— Ja, jag vill bara säga, att klubbens beslut skola helighållas och de som inte vill in i klubben skola motas, sade någon och satte sig.

Instämmanden kommo i kör.

— Ja, meningen är att vi skola rycka upp underbefälet och tydligare markera gränsen mellan menige och korpraler . . . Och varje korpral må anse som sin plikt att ingå i klubben.

— Dom ska' tvingas till et! avbröt någon.

— Ja, vi kunna väl sluta då för i dag, återtog den förra stämman.

Ett klubbslag föll och stöveltramp hördes.

Två och två avlägsnade sig korpralerna från klubbmötet.

De två som lämnade lokalen sist stannade till i passagen.

— I morgon blir det en het dag, lita på det du Dorf, yttrade en av de två som hade tre silver-snoddar på armen.

De togo farväl i passagen, som blev mörk och tyst, när ljudet av sporrklirret dött bort.

* * *

På livlingarnas expedition rådde festligt stim. Det stora skrivbordet var belamrat med tillbringare, skålar, glas och konjaksbuteljer.

I ugnen fladdrade en brasa.

Kring bordet sutto Thomas, Mulbeck och Dockan.

Dockan med sin blandning av sergeantfiness och kolvingtyp satt hopkrupen och slö då korpralerna Dorf och Grus trädde in.

Dorf hälsade fryntligt och tog på sig en min, som bredde sig ända upp till fästet på hans hår vilket var av obestämd tonfärg. Hela hans mimik röjde den i honom boende Judas och hans attityd för övrigt skvallrade starkt om en parveny.

Grus tycktes ta det hela mycket allvarligt och gav intryck av en hal figur, inte blott och bart därför att han lagt sitt hår i sirliga slingor kring

öronen, utan även för det sillprånglarleende som spred sig kring hans tunna läppar, på vilka baktalet alltid löpte som medar på en isbana.

Man skålade, drack och hade roligt.

Sergeanterna började dra sina gamla vitsar, ju burleskare desto bättre, men korpralerna hade annat i sikte.

— Hur många indelta får avsked i år? kände Grus sig för hos Thomas.

— Ett femtiotal! kom det, som om den frågan varit av mindre intresse.

— Sergeanten blir väl fanjunkare i år, föll Dorf in i samtalet.

— Vill djävlar i mitt hjärteblod tro de. I morron sitter »stolparna» där.

— Hur mångu distare blir det i år? envisades Grus.

— Det vete fan, skrånade Dockan och skrek:

— Skål gubbar! Har ni ingen vits på lager. Man drack och gjorde sig glad.

Dockan begärde en saftig vits, han tycktes vara mätt på dryckjom. Annat var det för Mulbeck som skralade punsch till »du-skålsdricka».

Grus förstod vinken och föll i:

— Skaffar sergeanten så . . .

— Visst fan kan vi skaffa, blev svaret.

Grus vecklade upp en femkronesedel.

— Nä' vi betalar, flinade Dockan.

— Ah, kast i hög, skrånade Mulbeck och pekade på några slantar i en askkopp.

Just som Mulbeck skaffat punsch, skulle Thomas reda sig till att möta sin »hembagerska» från Pälsakroken, där hon drev en liten brödaffär till stor hugnad för Thomas kassa.

— Vänta du tjockis! flinade Mulbeck, som kände sin stallbroder, vilken som krigare och sergeant älskade att »dricka rent i botten».

Glaset klingade på nytt, och rummet fylldes av vrövel.

Thomas fick bud från vakten, att »hembagerskan» väntade vid grinden.

— Stackars du, som har börda att bära, gycklade Dockan.

— Apropos börda, så påminner jag mig en vits, militär vits, skrattade Grus, som börgade bli svettig, ovan som han var vid så starka groggar som sergeanterna i regeln drucko.

— Drag den, drag den för fan innan Thomas går, skrek Dockan.

— Jo, började Grus, de va' en beväring, och dom är ju mindre vettiga. I alla fall, han hade fjällan vid sidan och mötte en löjtnant, som begärde honnör.

— Ja, si go'a lyktnanten, när man bär börda gör man inte honnör.

— Va' de allt, log Dockan så missbelåtet.

Thomas försvann.

Ännu en skål höjdes.

Dorf kunde inte glömma sitt ärende. Tvärt bröt han fram:

— Ska' Brink ha befordran i år?

— De ger vi väl Jämtlands djävlar, klippte Mulbeck av.

— Ja, men en som super med manskapet borde aldrig bli befäl, envisades Dorf.

— Det blir hans sak. Supstockar ä' vi alla, dekreterade Mulbeck.

— Men den fanen är för ljum mot rekryterna, föll nu Grus in.

— Ja, han ger dem ledigt i stället för språngmarsch, när dom gör hyss, babblade Dorf.

— Hick! skrek det till i strupen på Dockan, och hans knubbiga kropp blev den kraftkälla, som placerade sockerskålen under bordet.

— Ja, nu bryter vi upp för i morron blir det ett sockersött helvete med mycket ridning, överröstade Mulbeck, som kom att tänka på morgondagen.

— Ja, hick... var inte ledsna påga, hick.. vi ska' nog sköta papperen, mumlade Dockan och somnade in på stolen.

Mulbeck följde de båda raglande korporalerna ut. Han skulle börja sin visitering av stallvakterna.

* * *

På grund av att regementsmötet nu var börjat, var ena bataljonen i brist på utrymme i logementen förlagd med sovplats på sina resp. stallvindar.

I långa rader lågo madrasserna en och en mellan var sparr.

Långt var det lidet sedan sömnen famnat flertalet av stallvindens krigare, vilka en var i sin stad drömde om sitt senaste äventyr. Än var det en häst som fick bannor i sömnen, än var det en flicka som antingen blev bannad eller tiggd för det hon skänkt den försmådde en korg.

Ännu låg korporal Brink fullt vaken på sin madrass och kastade sig oroligt av och an på britsen. Vid huvudkudden flämtade ett stearinljus vars sken belyste ett grubblande ansikte.

Han visste med sig att han var i onåd hos alla för att han inte hade hjärta att vara den buse mot menige man, som fordras för att »komma fram».

Till korporalsklubben var han en svuren fiende, ty det ingick minst av allt i hans taktik att smickra sig till befördran.

Under det han låg och vände sig kom han att med handen vidröra sin vapenrock, som hängde strax vid huvudkudden.

I lönnfickan hade legat sedan länge en smäcker tingest. Han tog fram den och smekte den kopparliknande messingshylsan vars hals omslöt en i nickelmantel inlagd blykula. Med darrande händer for han över tingesten, som om denna varit hans dyraste klenod.

Han lät den åter glida ned i fickan och sträckte ut handen efter ljuset...

Från stallvindens folk banade sig tunga suckar ut i höstnattens mörker...

Och i mörkret redde örnarna bo.

* * *

Ridfältet företedde en livlig om än orolig anblick. Remontdressyren var i full gång och på varje liten fri plats höll någon till för att »arbeta» sin häst. Somliga flängde som vilda präriejägare åstad i marsch-marsch för lösa tyglar över gropar, bommar och häckar. Än var det ensamt ryttaren som stöp, än både häst och ryttare.

Skolorna voro ute på försök och för att lugna hästarna till paraden som väntade.

Spridda på hela fältet lät remontchefen sina ryttare själva bestämma gången för sitt arbete. Remontschefen galopperade liksom för att roa sig från den ena till den andra av de sina som han kände på långt håll och sällan tog miste på, trots blandningen av skolor och skvadroner.

— Gör häst av kreaturet, Dunge! Spara inte sporrarna! slängde han åt Dunge då han galopperade förbi denne, som med sin bruna vallack tagit plats vid skogsbrynet. Här trodde han, att djuret skulle lugna sig efter den rädsla som farit i kroppen på detsamma, när han oförmodat i flygande fläng blev fast i ett fiskenät, som brettts till torkning över gräset nere vid stugorna.

Dunge var en ryttare av rang, som alltid hade något radikalmedel till hands när djuret var obändigt, men i dag tycktes han vara villrådig och osäker på sig själv.

Än lät han vallacken sträcka ut längs marken i riktning mot stranden där den tvärt kastade om på bakbenen skrämmd och uppskärriad av plasket från vågorna, än fick den gå skolgång för arbetande sporrtrillor nere i en dalgång vid skogs-kanten.

Ju varmare vallacken blev, desto obändigare artade den sig, fradgan stänkte ur de vidgade näsborrarna medan bakbenen flögo i luften, ömsom for den framåt i passgång på bakbenen, ömsom dunkade den med nosen mot jorden för att i nästa ögonblick resa sig och vilja »gå över». Men för allt var Dunge beredd så länge som han litade på tyglar och stigläder. Att han var lite slö märktes, och kanske djuret också hade en aning om sin ryttares villrådighet, för i ett nu dunkade det iväg men stannade tvärt och »gick upp» på bakbenen med en väldig släng bakåt med huvudet.

Dunge tycktes först nu fatta situationens allvar. Han satte djuret på sidan, »gav det tyglarna» och därtill ett spöslag av all kraft mitt emellan öronen med den påföljd att det tog ett hopp, rakt ut i luften, så långt och kraftigt att Dunge av själva luften hindrades att med sin överkropp följa med. Det blev ett ryck i stiglädret, som brast.

Vallacken kände sig fri, och serverade den

ene »skallen» efter den andre åt Dunge, som hade svårt att parera.

Situationen såg hotfull ut, kamrater från alla håll rusade till, men försent.

Valacken »gick upp» och Dunge träffades i pannan av kandarknappen, som är placerad i nackstycket på kandaret. Han föll och valacken kastade sig åt sidan och satte av i sken, slående och sparkande åt alla håll.

Länge släpade Dunge med i den ursinniga farten, kvarhängande i stigbygel. Tvärt stannade valacken, då han såg sig hejdad framifrån, slog bakut och vände om.

Dunge träffades i bakhuvudet av slaget, som var så kraftigt, att hans kropp vreds ett helt varv om och kom stöveln att lossna ur stigbygeln. Med ett skärande: hjä-ä-älp! föll han medvetslös till marken och blev stilla.

Han låg där hopkrympt med stirrande blick och sakta kvidande läppar medan blod välldes fram ur det krossade huvudet.

— O-o-oh, stönade han gång på gång, då de tillskyndade kamraterna avlägsnade den blodiga rocken.

— Vatten... vat... ten... va... kvad han så hjärtslitande som endast den kan, vilken älskar livet men känner det försvinna och får påminnelser om det förflutna, barndom, ungdom och nuets vänner.

Han vred sig som en orm under våndan och

då med vissa mellanrum han var vid sans, gjorde han intryck av att lida såsom om han vid fullt medvetande själv sett sina ur led slagna käkar, och stora hål rakt in i halsen.

Han gjorde krampaktiga försök med högra armen för att nå bakhuvudet vari mellan det mörka håret gapade ett brett sår, där den gråa hjärnsubstansen trängde fram.

— Dunge... lever du verkligen... känner du... sporde Videberg, som strök undan håret vilket fallit ned för blicken.

— Hälsa... Ha... det var allt de darrande läpparna släppte fram.

Ur ögonen kom vatten och ur munnen välld blod. Skräckslagna vände kamraterna sig bort.

Med en skakning i marken anlände sjukbåren. Men rosslingarna hade redan börjat arbeta inom den ohyggligt stympade kroppen...

Innan de modstulna kamraterna nått sjukhuset, var Dunge ej mer...

Under tallarnas kronor i den susfyllda Strandskogen släppte hans ande sina vingar lösa... Och i en vemodsmättad suck med brusten klang, dog den sista rosslingen bort...

Murgrönsslingor i stället för lagerkrans!...

* * *

Tropparna trumpetades samman till skvadrons-

exercis, som ägde rum under noggrant aktgivande från befälets sida.

Så kom bataljonsexercisen med vilda frontförändringar, och till slut brigadexercis. Hela luften genljöd av kraftiga kommandon och trumpetstötter.

Hästarna märkte dagens manöver, det blev stamp och takt, rassel och brak. Allt glimmade och gliste; de mörka valltropparnas gula galoner och kronor i hörnen bådade att det var en bemärkelsedag för regementet, som var från häst till karl klätt i parad. Tusende sabelklingor blixtrade bland svarta svajande plymer.

— Standaren! ropades det.

Varje skvadron blottade sitt standar.

Det blev jubel och brak.

Icke på år, ja till och med de gamla »grotarna» hade icke på länge sett sina respektive fanor.

Musiken kom till häst, och tog plats mitt på fältet.

Troppdefilering! brusade ett kommando.

Den nye arméfördelningschefen som skulle mottaga regementet var festföremålet.

Musiken med trummor och pukor brusade som om det gällt gå till anfall.

Bland sin stab i närheten av musiken hade chefen tagit plats och defileringen började. Först kommo de guldrensade röda regementsstandaren; de stulna trofeerna, med årtalen präntade på duken ända från Vahlhof 1626, så Lützen, Breitenfeld, tåget över Bälten, slagen vid Lund, Landskrona,

Narva, Pvitch, Hälsingborg och Svensksund 1790. Så kom livstandaret, en silverkantad vit stulen klut med många hål, på en grof stång med rispor efter kulor, hack efter sablar och märken efter levrat blod.

De övriga skvadronstandaren följde efter. Alla med blodröda dukar vari invävtv olika konungars initialer.

Elastiska som en geléartad rulle glida skvadronerna förbi sitt festföremål, den nye arméfördelningschefen höljd i kraschaner, band och guldgaloner, men ändå föreföll han att vara ett intet mot den ståtlige trumslagaren på sin skimmel, som bar de stulna pukorna, klädd i snövitt silkeschabrak med sömmade slingor av lager kring årtalen av drabbningar och slag.

I galopp ryckte skvadronerna på brigadfront för att erhålla ett tack, som inte hördes.

— Leve generalmajoren! kom ett brus.

Fyra skallande hurra tonade bort med vindens sus över fältet, skyggt kyssande standarens glittrande fransar, som minde om blod och åter blod, om rån och mord och åter mord.

* * *

Septemberkvällen började breda sig över kaserngården medan ett trettiootal »grotar» (indelta) väntade sitt avskedspass av Pär Pärsons egen hand.

Samlingen såg tragikomisk ut.

Äntligen kom den väntade med paket i handen följd av en löjtnant.

Han hälsade avskedstagarna som började rodna. Slet sönder paketet, och fäste något i blågult band på vars och ens bröst, tog dem i hand och mumlade något ohörbart.

— Tack och honnör för trogen tjänst åt konung och fana, hälsade översten.

— Tack, överste, mumlade gubbarna.

Men gubbarna hade knappast hunnit beskåda sina kraschaner förr än ett sprittande trumpetskall lät höra sig.

— Titta på fan, titta på fan, tit-t-a p-å f-a-a-n! skrällde det i korridorerna.

— Mat! skallade det och skvadronerna ställde upp utanför kasärner och stallar.

Joursergeanten läste upp dagordning för nästa dag och dessutom regementsordern om befordringar och dylikt.

Först bland nya »distare» nämndes Grus.

Ett mummel gick genom hela livskvadronen, som stod uppställd utanför »första stall».

Han, paddan bland paddorna! mumlade någon.

I stallöppningen syntes Brink ivrigt lyssnande till de nya utnämningarna.

Skvadronerna marscherade till mat.

— De va' tusan, ble' inte Brink befordrad i i år i heller, vågade en liten spenslig vicekorpral sig fram med.

Brink gick åter in i stallet, smekte sin häst på hans sammetslena nos, kysste honom på näsvingarna och gick upp på stallvinden under det han mumlade:

— Alla borta!

Han tog kurs på karbinstället, tog sin karbin och ögnade genom loppet, som blänkte nyskurat. Efter en flyktig blick över stallvindens britsar och allt, granskade han mekanismen.

Svettpärlorna, som började sin dans på den breda pannan, fortsatte ned över de blåa ögonens sippor, där de dröjde en stund, innan de gled ned i de zigenarlika mustascherna för att ögonblicket därpå splittras mot stallvindens tiljor. Lugnt förde han karbinen mot hjärttrakten, lade fickklaffen varligt över de fula »öronen», som nu föreföllo vidriga just därför att de förde tanken tillbaka till alla de gånger hans blickar glidit över dem mot döda föremål.

— Frid... Ni... djäv-l-a-r i kørprals gestalt!

Pang! ekade det över kasärnområdet och Brink föll med en duns mot ett spjälträck.

Ett stön följt av några svaga rosslingar och rökslingor smög ut om takfönstret, ut i kvällens höstskymning...

— Ett skarpt skott, ropade stallvakten; hästarna sprätte till i sina bäddar och lyssnade ett ögonblick om det skulle bli mera, men så sänkte de strax därpå åter sina mular i krubborna...

Ett litet hål vid själva hjärttrakten visade skot-

tets ingång. Något mindre men mera blodigt var hålet i ryggen där kulan gått ut.

I en räcksbjälke spårades dess gång och i en bjälke var en spänt bortsliten...

Ännu i dödsminuten då Brink vilade på sjukbåren låg över hans slutna läppar ett energiskt drag, som vittnade om ett beslutsamt avgörande.

Över alla, som kände Brink, lade sig ett tryck tungt och tröstlöst...

Två lik på en dag...

— — —

Ett matt lysande sken strilade från höstnattens stjärnehimmel medan mörkret drogs hårdare till om kasärnens konturer under det furorna nynnade en klagande elegi...

ORO I LÄGRET

VINTERNS vita täcke lossnade vid knutar och gården medan vårfloden trängde fram, nytt liv vaknade i naturen...

Stararnas melodier blandades med vårvindens sus som for i lekande lopp genom furornas barr...

Plaskande böljeslag och gröna hagar lockade sinnena...

Sådan var 1905:ans första vårbrytning...

Men i människosinnena på båda sidor Kölen rådde misstämning och oro.

Spänningen steg och steg... Och störst var den inom arméns leder.

Pär Pärsarne voro icke heller oberörda av vad som försiggick både utanför deras krets och bland dem, men befälet litade nog på sitt folk, som de så grundligt preparerat med rysskräck.

— — —
Man rustade till fest på gymnastiksalen.

Sofiadagen var i annalkande.

Salens trappräck och klätterstegar kläddes med fanduk och dekorerades med sköldar, segertroféer med blodiga märken, och tavelreproduktioner. Då kvällen var inne strålade salen i rikt ljus från auerlyktorna. Kring en med fanduk draperad talarstol hade officerskårens damer tagit plats, och bakom dem satt en ditkommenderad publik av Pär Pärsare i menig mans kostym.

Svenska arméns paradmarsch tonade.

Därefter besteg majoren för andra bataljonen talarstolen.

— God afton kamrater! började han. (Det passade inte säga: »Godag bassar» eller »era satans l—r», vilka uttryck han i »naturligt tillstånd» hyste en viss förkärlek för).

Så följde ingressen.

— Dagen till ära ha vi nu samlats för att i endräkt och trevnad fördriva en stund av vårt eljes bekymmersamma liv. Nu, då jag har äran hälsa eder samt och synnerligen hjärtligt välkomna vill jag för det yngre manskapet framhålla den ovanskliga ära och glans som svävar över detta regemente, ett av landets mest ärorika, med anor långt tillbaka i krigshistorien. Det fanns en tid då, helt olika vår egen, en tid då varje yngling till och med var beredvillig kläda blodig skjorta för hem och land. Det var under denna tid då äran skapades, då alla dessa troféer erövrades, dessa pukor och standar, som allt sedan dess förblivit i rege-

mentets ägo. Nu, då orosdagarna åter stunda, är det med glädje vår åldrige konung kan se ned på sin armé som tvivelsutan står rustad som aldrig tillförne beredd att följa i liv och död som en gång de gamle karoliner och gustavianer gjorde...

För att ytterligare sammansvetsa det kamratskap som är en absolut förutsättning för våra vapens seger har denna fäst på vår kära drottningens namnsdag kommit till, och vi ha fått mottaga ett telegram från drottningen vari hon uttalar sin stora glädje över denna fäst och önskar regementet all möjlig lycka och framgång... Men för att ett vapen skall vinna seger, är det nödvändigt att soldaten lämnat sig i Guds hand och hämtar tröst ur hjältekungens sång: »Förfäras ej, du lilla hop...» Vad som dock mäst bör utmärka en god soldat, är disciplin och obetingad lydnad, ty krigslydnad är arméns grundpelare och ett huvudvillkor för seger, och den, som inte frivilligt vill lyda måste tvingas, ty ens tredska kan vålla allas fördärv. Vidare fordras mod och uthållighet, och prov på svensk tapperhet återfinnes såväl i finska kriget anno 1809, som i boerkriget vid Kimberley, där femtiotre svenskar gävo boerna nytt mod genom att ej vika utan — dö! Nykterhet, sedlighet och ärlighet bör också utmärka en god soldat. Han bör avhålla sig från spritvaror för att slippa komma med bland de $\frac{7}{10}$ av befolkningen i landet som räknas till drinkare. Osedligheten är ett folks fördärv och förvandlar soldaten

till lidelsernas slav, han kommer i beröring med lösa kvinnor med dåligt rykte, får veneriska sjukdomar som bli hans livs onda och förtära hans viljekraft, och en soldat utan viljekraft är av noll och intet värde. Kung Karl den unge hjälte (stämman höjdes) bör bli ett föredöme för alla krigare såväl hög som låg!... Här inför samlad trupp, innan jag lämnar ordet, vill jag ge er, I unga, del av »Krigsmans skyldighet», som lyder: »Krigsman skall frukta Gud och vara konungen huld och trogen. Han skall med nit och trohet uppfylla alla de plikter honom i tjänsten åläggas, samvetsgrant och efter bästa förmåga verkställa mottagna befallningar och föreskrifter samt vid alla tillfällen iakttaga ett värdigt och rättskaffens uppförande. Hans oavlåtliga strävan skall vara att väl bereda sig till krigets värv. Vid ofred skall han mot rikets fiender sig städse manligen och väl förhålla samt med liv och blod konung och fädernesland försvara...» Åsidosätter krigsman någon av dessa skyldigheter straffas han enligt krigslagen... Än en gång välkomna och låt oss stärka vänskapsbanden, ty därav beror regementets anseende, och just därför skola vi var och en i sin stad hedra vårt regementes uniform och hålla dess minnen i ära och vördnad...

Ett fyrstämmigt hurra!

(Hurraropen ekade länge.)

Till slut: Gud bevare konungen och krigsmakten!

— Gud bevare konungen och krigsmakten!
svarade menigheten, och en liten paus följde.

Regementets paradmarsch spelades upp.

Den allvarliga delen var slut...

Talarstolen bars bort. En bondkomiker steg fram.

— Gören frau Hylie! skrek någon och applåderna togs upp av officersfruarna.

Hyllien började grimasera och sjunga om brännvinskalas och träskodans på la'gårsgrolv och byskoleplaner.

Alla skrattets slussar öppnades, och applåderna rungade.

— Jo, ja' ska' tala om en rolig bit för er påga, började Hylien. Jo, de va' en norrbagge o en svensk som traff hinannen på »tjölen». Svensken hade en plunta med sig, förstår ni, o man blev överens om att dela rovet. De blev sup om sup till pavån ble' tom, men så när kalased va slut ville svensken ha betalt. Lika om lika, sa svensken, för de e mest demokratiskt att dela mitt å. Nä men ja ä ju minst, o du ä väl proportionalist. Proportionalist, sa svensken. Ja, sa' norrbaggen. Proppa me hid o proppa me did, din islandsbagge, sa' svensken och ga baggen på söta knölen så han trall ner om »tjölen».

Bravo, bravo, pepo fruarna och tog upp en frenetisk applåd med sina näpna händer.

— Mer, mer skrånades det.

Hyllien bugade, vrängde ansiktet och började:

— Jo, Pär o Ola va' bröra. Ola va' värvad o hemma på permission. Hör du Pär, sier han, ska' du inte ble knekt? Kanske de, sier Pär. Ja, för du ska tro vi ha de bra, vi slipper o frysa o fara illa, maven får en proppa full me' pantofflor, när en vill. O klär sin, du kan aldri så tro, mä kalkoner o gevär, bådde här o där, på armar o ben, o ria får man både lätt o mer, o pior ser du, de ä min själ inte vardasmad för en bonne. Ja, jäkla i de, ja fyller mä, melantär ska' ja ble, kosta va de vill, svara Pär. Men när di så kom te doktorn sa han te Pär: Du duer inte! Ha for de då, sa' Pär. Du ä sjuk, sa doktoren. Pär borja gräda o protestera: Där Ola e där vill ja' va'!

En lång applåd...

Hyllien steg bakom en avbalkning.

Det blev fäst med kaffe, iskällardricka och svarta cigarrer avsedda att rökas under bar himmel. En stunds glam mellan manskap och befäl.

Så följde presentutdelningen, som bestod av vykortsalbum, knivar, strumpor, kammar, borstar och tvålar, små skrivställ och annat som skulle stärka kärleken till regementet och befälen.

Så spelade musiken upp till dans

Och det blev ett vischom i den stora salen, som fylldes med dansande ungdom. Kvinnfolk av alla kategorier voro redan samlade utanför.

Idel kamratskap. Officersfruvar och dito döttrar dansade klackjärnspolska med menige man. Allt var fröjd och gamman.

Så tog dock fästen slut. Lyktorna släcktes. Och de av de lycklige Pär Pärsarne som lyckats erövra ett ensamt kvinns drogo till skogs...

* * *

Under de senaste nätterna i juni hade hela kasärnområdet översvämmats med röda flygblad, omväxlande med vita, som hittades var man satte sin fot...

Tystnaden som rådde talade sitt eget språk, ej svårt att tolka för den som kände hur ställningen stod mellan manskap och befäl.

— — —

En kväll höll sjätte skvadronen som bäst på att ge kväll i stallet. Allt gick så lugnt. Somliga kommo med höviskor under armarna och lade in till hästarna, andra åter ledde eller släppte hästarna till vattenhoarna.

— I kväll ska vi ud o slåss i Höja-ängen*, tonade det genom stallens båda flyglar och en rekryt kom med en papperslapp i handen.

Sjungandet och visslandet som ofta fyllde ut mellanrisslet och rasslet under kvällsfodringen, tystnade tvärt.

Men av några »äldre i gåle» tystades rekryten

*) En utanför kasärnen liggande äng, dit staden vräkte sina sopor.

ganska fort och tvangs att lämna ifrån sig lappen, som blev sönderriven omedelbart och kastad.

Men bland dem som samlade samman bitarna av detta plumpa försök att egga militären till hot mot de civila var Videberg.

Viss om att en dylik utmaning ledde sitt ursprung från ett krigsgalet befäl gömde han bitarna för att rådgöra med sin »nummerkitta», Svarte Sjögren, en utpräglad antimilitarist.

— — —

Några dagar efteråt...

Eftermiddagsrykten försiggick ute, och i långa leder stodo hästarna bundna vid stallväggarna och var hälst plats fanns. I sakta promenad gingo Dockan och Mulbeck i samspråk.

— Det ville inte lyckas, sade Dockan.

— De' va' inte slipat nog, blev svaret.

— Nä, allt är ett tröstlöst Gehenna...! kom det med en lång suck.

— Ja, men djävligare är de o ha »dagen» o ingen fylla ha, de är då ett helvete hetare än allt annat, svor Mulbeck till och svor i samma andedrag:

Rykta på för djävulen, stå inte och bläng där, Videberg.

Solen glänste på blanka hårremmar... Borstar och skrapor gledo mot varandra med raska tag.

— — —

Att kriget var oundvikligt tyktes man nu vara på det klara med.

Gymnastiksalen hade en lång tid stått stängd för nyfikna blickar; endast handräckningen visste vad som försiggick därinne.

Längs långsidorna stodo provisoriska men kraftiga bord, på vilka låg vid ena sidan karbin vid karbin, och vid motsatta sidan sabel vid sabel. Och bland denna mängd av vapen rörde sig vapensmeder i långa blå rockar.

Karbinerna omrefferades och reparerades. Sablarna stålades och slipades vassa och spetsiga.

Arbetet, som pågått en lång tid, trodde man skulle bli slutfört till kvällen, (det var en fredag i tredje veckan av juli) varför det kommit order att krigsföreläsning skulle hållas i gymnastiksalen kl. åtta e. m.

Några av var skola kommenderades att göra rent. Men då dessa anlände, var arbetet med det s. k. »rostsliperiet» ej avslutat.

Vid en smärgelskiva dragen av fottramp stod en gubbe och förde sabelklingan med vand hand mot stenen. Det fräste och väste och störtskurar av gnistregn sprutade mot tak och väggar. Ömsom brett och hastigt, ömsom svagt och sakta. Det var just i skymningen, varför sceneriet tedde sig som det vackraste fyrverkeri.

Tätare slöt handräckningen kring gubben som i uppkavlade skjortärmar skötte slipningen med schvung under det han trampade på så att svetten

lackade på hans sotiga panna och kom honom att likna en häxa vid sin gryta.

Skivan snurrade och snurrade och sabel efter sabel blev vass. Slipspån av stål och smärgel föllo i sirliga bågar tillbaka i sabelns blodfåra, där det var avsett att människoblod skulle rinna, löpte nu glödgade gnistor i en lång glidande ström.

Fullkomlig tystnad rådde.

Stumma betraktade de bredvidstående sceneriet, vilket kom dem att se ut som svettiga maskugnskötare, vilka under nattens timmar betrakta det flytande järnet, som bleknar och mörknar under otaliga nyanseringar i sandformarna.

Främst bland de närstående stod Videberg med ett litet leende på läppen. Med ens slog honom meningen med sabelslipningen, den låg där så tydlig med sitt dallrande grin på den tveeggade sabelklingans spets. Köldrysningarna började sin dans på hans rygg, och det föreföll honom som det varit ångande blod, som droppvis fräst mot en glödgad spiselhäll.

Tvärt blev det mörkt, medan gubben prövade eggen med fingret.

En riktig köldrysning genomilade Videberg då det började på nytt.

— Hu, ryste han till och vände sig bort.

Dagofficeren kom och skrek:

— Sluta upp gubbe, för i dag! Och ni, raska på för fanen!

— — —

En onsdagseftermiddag, strax före uttryckningen, kom in på det logement, där Videberg låg, en lista med en del namn.

Om en stund kom Thomas och sade allvarligt:

— Till förrådet och tag ut fältrustning. Ni som stå antecknade här ska' te' Göteborg.

Som nummer tre stod Videberg antecknad.

På förrådet lämnades ut ny häst- och karlmundering, nummer-sabel och karbin. Dessutom utlämnades en mängd påsar av olika storlekar, en del för bröd, för fläsk, för skosmörja, hästkosöm, balsam, för sjukförbandsartiklar och andra artiklar, för brännvinsglas och annat smått och nödvändigt. När allt som tänkas kan i munderingsväg mellan hästens sko och ryttarens kaskplym var utdelat fick var och en en nummerbricka av en tvåöringsstorlek i en blågul snodd.

Då Thomas senare på dagen passerade genom logementet och åsåg packningen blev han överhopad med frågor.

— Sergeant, vad ska plåtbrickan vara till?

— Begriper ni inte, att man måste ha reda på vilka nummer som skjutas.

Det blev tyst och Thomas gick.

Just i kvällningen satt Videberg modstulen med huvudet, som värkte av korsade tankar, i handen; likt en fördjupad visionär såg han rakt ut på kasärngården.

— Nittioett, viskade han och lät tanken stanna

vid de gamla i statstugan, som nu erhållit under rättelse om vilket nummer de skulle hålla utkik på i dödsrapporterna från Kölen. Så länge som det saknades var ingen fara å färde, men om de sågo det så...

Hur hans tankar just i nuet fått tag om dödsbrickan kunde han ej förklara och gitte inte håller, ty hela hans tankeapparat sysselsatte sig knappast med annat än gräsliga krigsbilder, som han väntade få se, och just om allt detta anade elände påminde honom brickan i den blågula snodden.

Ungdomsminnena gled fram ett efter annat, den porlande bäcken, ängen och bokbacken, stugan och tegarna samt de gamla bakom de smårutiga fönstren, som släppte in en aftonängslig skymning.

Det kändes som alla helvetets lössläppta demoner farit fram i hans vekt kännande själ, då vart och ett av dessa många minnen ropade sitt: Mins du? Kommer du ihåg?

Han behöfde luft. Någon att tala med, någon inför vilken han kunde bikta.

Han gick ut...

* * *

Ur havet som låg soligt leende i kvällningen steg ett lätt dis, medan skymningen vandrade genom Strandskogen i mossklädda skor...

De sista orden viskade han i hennes öra...
 Blott de små böljornas monotona plaskande
 hördes...
 Skogen suckade tungt bakom...

— — —
 Det dagades sakta med ett svagt purpur bakom
 Blåseberga höjder...

Och då de skiljdes skönjdes kasärnens konturer
 mellan stammarna i skogen.

Så gingo de en var till sitt med skygga fjät
 över mossan vari tindrade morgonens daggpärle-
 stänk...

DE båda spaningspatrullerna sutto till häst, en
 i vardera halvan av det nya ridhuset.

Framför den patrull, Videberg tillhörde, satt
 löjtnant David av Sandskjöld tyst och grubblande på
 sin långsträckte springare som lydde namnet Jakob.

Under väntan på major Bunck grep tystnaden
 nästan skrämmande omkring sig, blott sparvarnas
 svaga kvitter hördes. Närmast den stora spegeln
 satt Videberg som flygelryttare. I spegeln såg
 han sina kamraters modstulna drag.

En och annan häst »tuggade stängen» så att
 fradgan gloppade likt tunga snöflingor mot ridhus-
 sanden.

Löjtnanten tycktes ha fallit in i ett tungt me-
 diterande och märkte ej major Bunck förrän denne
 stod framför patrullen.

— Giv akt! »Major, femton man», avlämnade
 löjtnanten.

— Godag, dragoner! hälsade majoren och gjorde honnör.

— Godag, major! fick han till svar.

— Nu, då ni äro kallade till detta viktiga värv att utspana fienden, vill jag hoppas att ni äro medvetna om er plikt mot fosterlandet, väl ihågkommande: Krigsman skall frukta Gud och vara konungen huld och trogen... samt städse... (här kom en hostattack) hålla sig väl... (en ny hostattack) väl beredd till krigets värv!... Leve konungen och krigsmakten! skrek han fram.

Svaga hurrarop följde.

Bunck gick till nästa patrull, och David av Sandskjöld satte sin patrull i marsch...

Under tystnad gick marschen genom Sandskogen och vidare norr på ut om staden.

Många mil var patrullen ej hunnen förrän ett ilbud underrättade om att den skulle sluta sig till huvudstyrkan, som om en timme skulle anträda en ilmarsch till Ljungbyhed.

Uppsynen blev något gladare, och många hade för sig att det hela var en väl spelad bluff för att pröva manskapet.

Sina egna känslor i detta ögonblick var Videberg ej mäktig att tolka; han endast kände dem som något ont, oförklarligt, styggt och sönderslitande.

— — —

En händelse vars slutliga resultat ingen vågade

tänka sig inträffade just som de båda bataljonerna med sina vardera fyra fältstarka skvadroner stodo färdiga till ilmarschens anträdande.

Svarte Sjögren, som medvetet undanhållit sig vid sadlingen, kom gående mot sjätte skvadronens vänstra flygel när skvadronen avlämnades till major Bunck, som hade fått befälet över regementet.

En åldrig sergeant rusade fram och förhöll Sjögren följderna. Tiggde honom att ta' reson, och erbjöd sig sadla hans häst, om han bara ville följa med.

Medan Sjögren tagit farväl av sina närmaste bekanta, hade sergeanten fått hans häst sadlad och ledde den fram, men just som han mötte Sjögrens fasta blick blev han som om han fått en kalldusch.

— Jag har sagt, jag är ingen mördare, om än jag tvingas bära en sådans palter, röt han åt den åldrige sergeanten.

Det gick ett ryck genom hela skvadronen.

Liksom om blott detta Sjögrens yttrande ägt en oöverskådlig makt och förmåga att tränga sig in i skvadronskamraternas tankar, ty lystringen till »Vänster kolonn med fyra!» åtltyddes ej strax, men tecken gavs till musiken att spela upp och sergeanten fick order att följa Svarte Sjögren i arresten.

Upprörda började sjätte skvadronisterna sin långa ilmarsch, men lugn gick deras kamrat till arrestcellen, varinne han hörde skvadronernas tramp som försvunno allt mer och mer ju längre bort de avlägsnade sig från kasärnen.

Musiken blåste paradmarschen medan skvadronerna drogo i defilerings med tross, pionjärer, hovslagare och sjukvårdare förbi stapelstadens nyfikna publik.

Slängtraven började så fort de kullerstensatta gatorna togo slut.

Förbi leende åkrar, där bönder i svett bärgade skörden, gick marschen. Längre och längre bakom lämnades havet, som till slut blott blev en i blått förtonande strimma. Lummiga dungar och gröna dälдер, halmtaksklädda stugor med röda gavlar och vita fönsterbågar, en del klädda med murgröna, andra också av vildvinslingor. Solen steg och svetten gick i skum. Insjöar med öar och holmar gledo förbi de framilande ryttarna...

Så började eländet.

Än gick en halt häst åt sidan, än tappades en sabel, än stöp en ryttare av svindel... En svordom följde ett kort skratt. Solen steg och traven hängde i.

— Vattning! rapporterades från teten, som nu var vid Björka å, där gröna brinkar vinkade och ett klart vatten ångade de törstiga djuren till möte.

Vid Esums sylformiga kyrka, vars torn tycktes peta hål på himlen, gjordes halt.

— En halvtimme. Tid till ingenting! Åt hästarna havre, åt manskapet kax! ljöd det här och var...

Trumpeterna smattrade ånyo och marschen började på nytt.

Samma kvidan, knorr och jämmer. Så småningom dominerade sabelskramlet. Dammet stod som tjocka skymoln över den ringlande skaran av ryttare. Skogens svala skugga hade man bakom sig. Landet låg flackt som ett flygsandsfält. Mellan dammolnen skymtades en sjö. Blå och blank med gul säv kring stränderna. Struparna voro fyllda av damm. Var häst tillfälle gavs stannade hela klungor och togo utan krus vad som stod att få i drikesväg. Luckorna ökades och avståndet mellan skvadronerna blev betydligt. Värst kändes ryckningarna under det manskapet var till fots. Åter visade sig ett flackt land med vita stugor... I timmar flack terräng... Så skönjdes åter ett vattendrag... Gröna gungande böljor lekte inne bland björkar och alar, som fannade varandra till en lövslingad krans kring uddar och öar... Skymningen bredde sig över Ringsjötrakten då Pär Pärsarna trötta och dammiga anlände till Knogerödsskogen.

Avsädling och vattning med en sväng i den brusfyllda sjön. Tältning skedde, medan trossen inväntades. Så blev det pålning och hästarna blevo bundna. Gropar grävdes och över flammande eldar puttrade »sprängdosors» innehåll.

Ingen kvidan. Nej, förbannelser tonade i natten ackompanjerade av aluminiumskedars trummande mot bleckskålen, som sent omsider, då flertalet somnat fylldes med »sluring». Eldarna släcktes och så föll natten över trötta krigare...

Nästa dag. Samma hetsjakt. Nya jämmerrop om skoskav, ridsår, bölder och halta hästar, men trumpeterna överröstade dem. Traven började, manspillan följde; halva troppar åt gången blevo efter. Sju sergeanter återstodo nu på andra dagen. Resten av bataljonernas övriga tjugofyra »hängde» på trossen eller »kommo efter». En kuperad terräng började. De vita husen försvunno, de röda togo vid. Upp och ned för stupräta branter. Solen började komma. Morgonens svalka försvann. Vid länsgränsen blåstes till vattning.

Tacksamma suckar hördes...

— En halvtimmes rast! rapporterades det.

Så börjades marschen ånyo.

Jämmerrop höjdes värre än tillförne. En tjöt för osläckt törst, en annan för att blodet skvätte i stövlarna, en tredje för att en böld spruckit och fyllt byxan med träck, återstoden jämrade högljutt över ridsår som brände värre än eld. Sex om sju föllo av i groparna under himmelskriande eder, bevärdigade med hessa skratt från dammfyllda strupar. Luckorna ökades. Skvadronerna smälte. Solen steg och i skogsglänterna stod dammet som dödvatten.

Äntligen skönjdes konturerna av Stormbyhed. Höljda i svett och damm höllo Pär Pärsarna sin defilerings förbi infanteriläget, där infanteristerna stodo tjock häck.

Inne på Pär Pärsarnes läger vaggade högt gräs. Var och en ställde det så bra för sig som

möjligt... Disciplinen hade stannat hos dem, som kommo efter...

* * *

Fyra dagar hade gått åt för att samla och återställa det ärorika regementet. Småningom läktes såren efter marschen. Men vad som ingalunda läktes var krigsvåndan. Modet måste hållas uppe på konstlat sätt.

Lördagskvällen började förnimmas.

I spridda klungor kommo bud efter bud från Svången med fyllda literflaskor.

Glädjen steg i läget. Spel och skrik följde på dans och slagsmål som avlöste varannat. Bortåt kvällen kom åska med regn som strömmade ned. Befälen ifrån major Bunck och ned till vice korp-ralen voro mer eller mindre »i dimman».

Ahlfod, som nu blivit »distare» hade befälet i högvakten. Trots regnet samlade han glada skrattare då han dinglade iväg för att mottaga vakten.

Löjtnant Björner kom samtidigt från »Spoltingaläget» svettig och röd.

— In i tältet, för fan, korpralen! skrattade han.

— Man är väl... hick... så pass så man kan... hick... pa... parera för en... hick... blix. Tjick! protesterade Ahlfod och låg i

samma vändning plask i en vattenpöl med sabeln bums i jorden.

Ett skallande gapskratt följde då vaktmanskapet bar sin redlöse befälhavare in i tältet.

— — —
 Exercisen gick undan för undan. Än var det övning mot infanteri, än mot artilleri, än mot kavalleri, allt i stor skala. Dagen i ända sprängdes det fram i vildsint fart över kärr och morass, över berg och skogssnår. Än var det marsch-marsch över Bynkevad och än klättring på Kopparhättans höjder.

Tjänstgöringen var lång, men disciplinen ljum. Inom såväl de menigas led som inom officerskåren rådde fritt liv om än på skilda sätt. Sånger skrålades, leven höjdes, man hängav sig åt utsvävningar. Allt för att döda det ovissa...

Natten till den tjugonde september hade Videberg vakten i Bataljonsluckan. Över lägret låg en mörk septembernatt. De vita tälten lågo i vackra rader bakom stallarna, förlagda i skvadronordning och med lika avstånd från varandra. Det var lugnt överallt utom i officersmässen i lägreets norra hörn varifrån ljudet av sånger i burschikos stil, av skrån och leven trängde ut. Musiken skrällde ständigt vals- och polkamelodier. Droska efter droska anlände med glada, balklädda unga damer, som varje natt hade sin glada fäst bland officerarna. Det blev över midnatt.

De små skogsdungarne inne på lägret frekventerades oupphörligt av trånsjuka par. Från midnatt till morgonen var det en jämn ström av älskande som dröjde bort några minuter i ljuvlig sällhet glömmade det väntade krigets alla fasor.

Strax innan solen purprade horisonten kommo betjänterna med flertalet av officershästarna sadlade.

I full karriär stormade ett tiotal ut på heden. Antingen vad om en fäst eller en kvinna som flere åtrådde.

Tvånne svartklädda beridna damer följde efter ut i mörkret...

Solen kom och hakarna till nattens florslöja lossades. Morgonen trängde fram med ett sjungande sorl borta från Brönneån där alm och björkar speglade sina gula löv i det gröna, stilla glidande vattnet. Över Västeråsen gled ett mörkt Cumulusmoln i riktning mot Gunnarstorp, vars spiror stucko fram som sträckta lansar i skogsgläntan. Heden bredde sig flack och i fonden skymtade några skorstenar över Klintens pappersbruk.

Morgonen vaknade till fullt liv...

Marken kändes åter gunga. I utsläppt galopp skymtade fram från Bynkevadshället några ryttare. Närmare och närmare kommo de.

— Öppna, post, för djävulen, annars...! tjöt den förste, som följdes i hack och häl av en husarlöjtnant.

De susade in genom grinden.

Något senare anlände två ryttare till.

Vind för våg släppte de sina hästar och sökte raglande sina respektive baracker.

Om en stund kom i sakta mak den ena av ryttarinnorna.

— Post, hjälp mig! bad hon och med hela sin tyngd föll hon i Videbergs famn. Hennes lilla ridhatt studsade mot marken då han till slut fick henne loss från hästen som nu skakade sig så belåtet och lommade av nedåt bataljongsgatan.

— Såg posten löjtnant Linholm?

— Han är inte kommen ännu.

— Jo, jo...

— Nej, fröken, jag känner väl min egen troppchef. Ni menar han med »Ettöringen*».

— Ja... Ack, då har han ridit efter Nelly.

— Han har kanske tagit miste i mörkret...

Jag vet var löjtnantens rum är.

Hon teg och tog hans arm mot vilken hon stödde sig, då hon gled över det daggiga gräset.

Han såg henne ta' plats i löjtnantens säng, trött och utmattad...

Utkommen på post igen fick han se sin löjtnant komma i skritt alldeles ensam.

— Go' morron, Videberg. Vav fan vill du? sporde Linholm då Videberg närmade sig honom.

Under det Linholm steg av, tog plats på bän-

*) En häst med detta namn, som han fått på grund av att han icke hade mer än ett öra.

ken utanför grinden hade Videberg berättat vad som passerat och att hon låg i löjtnantens säng.

— Hur fan vågade du?

— Jo, jag vet att löjtnanten ej skulle ta' illa upp, helst om han visste vem jag är.

— Vav fan, ä vi barndomsvänner kanske?

— Nej, men min mor har varit löjtnantens barnpiga.

— Trevligt! Då känner du far min, prästen i E.

— Ja då.

— Byt ut passet och gå med mig.

Bäst som nästa post var »purrad» och hästen släppt lös i gräset, och de stodo i begrepp att gå in till löjtnanten, kom den andra ryttarinnan i sporrsträck och sporde andfådd efter Nancy.

— Kom Nelly, kallade Linholm och fortsatte: Post, ta' hästen!

Blyg och försagd tog Videberg plats i sängen där Nancy låg försänkt i slummer. Filtar letades fram och hennes blodiga blankläderstövel doldes.

Punsch och tre glas sattes fram.

Fästen blev i mindre stil, men full dager rådde då Videberg lämnade sin löjtnant, som han funnit vara i grunden en god man, vilken led långt värre än Videberg själv av »hundlivet», som han kallade det.

Först då Videberg kom ut ur den skumma baracken såg han, att han var blodig om händerna.

* * *

Spänning låg i luften.
Krig eller fred! Eller myteri!

Faran för myteri var störst i infanterilägret.
Varje dag väntades härifrån myteriutbrott för att
så fortplanta sig till alla de femtusen som lågo
hållna i väntan och ångest...

Kvällen den tjugonde september företedde ga-
torna i Stormbyhed en högst brokig tavla.

Hela flockar militärer gingo och gnolade på
arbetarsånger, då och då hejdande några ungmör,
som voro på väg till Havrakroken där piglocks-
tonerna ljödo i skygga takter över gräs och snår.
Doften av rosenhagarna svävade kring de nätta
stugorna. Strimmor av dalande sol sköto upp
bakom böljeformiga backar.

Från Soldathemmet anlände några ynglingar,
som av tidningsbulletiner sett den tillspetsade situa-
tionen.

Svagt tonade Internationalens refräng.

Fler och fler samlades, och innan någon kunde
förklara hur, skallade tonerna:

Regeringarna oss förtrycka
slå ned tyrannerna i fred
Med värnpliktsstrejk vi skola rycka
just deras bästa vapen ned.
Kom emot oss se'n ni kannibaler
ty stå vi alla såsom en
skall deras morska generaler
snart sina kulor få igen.

:|: Upp till kamp emot kvalen
sista striden det är
Ty internationalen
ät alla lycka bär! :|:

— Leve Norge! Ned med krigsidioterna!
skallade det.

— Freden, den leve!

Hurraropen ljödo så intensiva som någonsin.

Hopen bestod nu av över ett kompani. Sjun-
gande, under taktfasta refränger marscherade de
upp genom regementsgatan.

Demonstrationen leddes av två infanterister,
som ledde massan ut på fältet. Infanterivakten
kom och ett vilt handgemäng började med under-
befälen, ty några andra syntes inte till.

— Vi vill hem! Vi vill hem! Ned med mör-
darpaket! Stormning på mässen! Ja, ja, storm-
ning på mässen! Leve socialismen! Ned med
allt Kennedy-yngel! Leve norrmännen! Hurra...
Hurra... Hurra... skallade det tills långt ut på
natten.

Oupphörligt slogs tupto på infanterilägret,
men missnöjet hade nu fått luft, och musiken gav
endast bättre fart.

Som en löpeld spreds underrättelsen till alla
de övriga lägren, ända ned till Banarp. Allt blev
villervalla.

Befälet insåg sin vanmakt, men tänkte som så:
Nästa dag är det vi som ta' hämnd.

— Småtimmarna hade redan börjat innan stormen i folksjälen mojnade av...

* * *

Den tjugonde september var inne.

Morgonen var solig som andra morgnar. Dagg låg över heden, och i skogen hängde ett dis, som höljde träden i dunkelblått.

I lägren vaknade man som andra dagar, flertalet med starka bakrus efter föregående dags bacchifröjder.

Först kom den dystra timmen, vilken gled så trögt, ända tills spritlitrarna kommo.

Exercisen skedde efter gammalt schema.

Middagen halade över.

Söndagens oroande symptom diskuterades inne i det tält där Videberg låg. Det gällde taga ställning för eller mot.

Men liksom av en instinktiv aning om efterslängar blev ingen ståndpunkt intagen.

Spänningen var icke mindre för det.

Det led mot kvällen, och brännvinshantlangarna kommo med nya litrar.

Men just i ögonblicket då nattens orgier skulle ta' sin början, spreds som en löpeld:

— Inget krig! Inget krig! Ömsom avbrutet av: Leve norrmännen! Leve freden!

I tält och baracker blev glädje.

Sånger skrånades hela natten.

Blandade om varandra vandrade hela hopar till infanterilägrat för att se hur de mottagit budskapet om fred.

Här, där trotsets vågor gått som hav i storm gingo nu också glädjevågorna lika hastigt. Glädjehrop och jubel blandades med klaverlåtar i skärande fortissimo, just då demonstrationsledarna lämnade arresten.

— Länge leve norrmännen och freden! tonade det i natten, som kom med lugn och sömn i tusendens oroliga bröst...

* * *

Pär Pärsarne voro åter hemma i sin stapelstad och lugnet var fullständigt.

Vad som nu fångade allas intresse var den kække Svarte Sjögrens krigsrätt...

Av och an i bitter ångest, marterad av sönderslitande tankar om sin familjs öde hade han vankat fram och åter i den lilla smutsgula cellen.

Kom så äntligen dagen då regementet kommit i gamla spår igen.

Att det skulle komma att gälla år och kanske mera hade han förberett sig på långt innan dagen då krigsrätt skulle hållas.

Utanför arresten väntade två gamla »grotar» med dragna sablar.

Med lugn till det yttre, och med avmätta steg tog Sjögren plats emellan de båda som utgjorde livvakten.

Sjögren var blek och något slö, smutsig och långskäggad, trasig var uniformen och nötta stövlarna. Marschen gick upp mot officersmässen. Livvakten stannade utanför.

— Ni är Svarte Sjögren? frågade auditören som bredde sig mellan tvänne subaltärnofficerare, bakom ett långt bord.

— Ja, auditör! svarade väbeln och gjorde ställningssteg.

— Nittio på sjätte?

— Ja, mumlade Sjögren.

— Hans meritlista! befallde auditören.

— Femtisju mörka, trettio två ljusa (strängt straff). Sexton vaktarrestorer (med sängkläder). Två månaders fängelse, rabblade väbeln upp medan han fumlade med en rulle, som tycktes vara pergament.

— Tjänstetiden då?

— Sex år! gav Sjögren till svar.

— Ni är rapporterad för myteri.

— Kanske, men jag har endast hållit mig undan.

— Ja, så är det, auditören, inföll väbeln.

En stunds tystnad följde.

Rättens medlemmar, eller rättare sagt domartrion stack sina huvuden med glatta hjässor samman.

Auditören slog bland en hop papper och tycktes just vilja säga något då väbeln åskade ljud och sade:

— Auditören! Jo, han är ju gift och har familj, så...

— Ja, ja, svarade auditören och höjde högra handen till en avböjande gest liksom han ville säga: Den saken ha vi redan utagerat. Därpå fortsatte han med höjd röst:

— Härmed dömes volontären nummer Nittio på sjätte skvadronen Svarte Sjögren för andra gångens rymning till sju månaders fängelse och att omedelbart avföras ur regementets rullor, slutade auditören.

Sjögren vände sig för att gå.

— Nå, vad svarar ni?

Sjögren vände sig om på nytt, bugade djupt, som om han tyst lagt i bugningen allt sitt hån, och spefullt kom det:

— Tack, auditör!

Tyst lämnade han mässen mellan sin livvakt.

Vagnen med initialerna S. D. R. (uttytt på. Pär Pärso-språk: Satans dåligt regemente) körde fram.

Bland dem som samlats utanför vakten för att vinka Sjögren farväl var Videberg.

— Farväl »kitta»! Tack för vad gott och stort du givit! tog Videberg upp.

Och en annan skrek: Leve Sjögren!
Bullret av vagnen förtog de kraftigt ljudande
hurraropen och i rask trav bar det åstad mot
stapelstadens fängelse...

KASÄRNLUFT

Januari snö låg in i Februari. Vitt och vackert
lyste vintertäcket, och runt kasärnen stodo
furorna slokande med snö i barren.

Den tid som hade förgått hade helt omskapat
Videbergs inre. Allt längre hade han glidit in i
drillens tjocka atmosfär. Han hade helt gått upp
i yrket, levt sig in i miljön som var ett enahanda
supande och busliv. Alla dagar voro för honom
»dagen efter». Han hade trott sig med detta liv
kunna döda det pockande jaget hos sig, som inte
kunde finna sig till rätta. Det hade gått en tid,
men han började märka en annalkande reaktion.

Det var just en sådan »dagen efter» som han
höll på att åter väckas upp ur det tillstånd han
velat glida ned uti. Allt inom honom var i olag, med
ingenting trivdes han. Det enda »göra» med vilket
han kunde något så när förlika sig var ridning,
men även detta artade sig att bli något vedervärdigt.

Ridavdelningen han tillhörde skrittade runt i ridhushalvan i väntan på löjtnanten David av Sand-skjöld. Hästarna skrittade längs fyrkanten. Tystnad rådde, ty trampet av hästarna hördes inte för den myckna sandens skull. Blott en och annan sparv skrek till då och då.

Ridhusdörren hördes slå samtidigt som ett långdraget: Traaav lät höra sig.

Det var löjtnanten klädd i lång grå kappa och stora halmskor. Han steg upp på läktaren.

Traven gick undan.

— På volterna! skrek löjtnanten med en ton som röjde en ilska sökande ett föremål att urladda sig på.

— Arbeta djuret där, Strid! För fan, var har du sporrarna! tjöt han till och satte pincenezen bastantare på.

— Nä men kors i Jesu namn, sicken satan! Kom hit du... Ja, just Forsell! Öka på traven! Alla på nedersta volten...!

Ryttarna, elva till antalet, samlades på volten vid läktaren.

— Höger sluta!... Rider man sluta så... Nä men herre du je, sitter inte Yngve med näsan i manen... Opp mä skallen din djävla fetpölsa... Ridhusvakt, fram med bommen... Vänster sluta!

Hästarna började svettas, och ridhuset fylldes av fina, blå ångor.

— Galopp, era sk—tstroppar... På fyrkanten...!

En efter en flög över bommen, som var fästad med ena ändan i väggen och vilade med den andra på en bock.

— Ha, ha, ha, är du där nu igen. De' va' osse fan, kan du inte bli hängandes på, 86:an.

86:an hade i hoppet störtat av sin lilla bläs, ett vigt djur, och därtill illmarigt och obändigt så fort det kände att ryttaren inte hade »det i hand».

— Om igen 86:an, ensam. Övriga volten... Nä blir du färdig någon gång, tjöt han till och kastade ena halmskon rakt i bröstet på 86:an.

86:an var upphjälpt av vakten och gjorde sig redo på nytt till ett hopp.

— Som du sitter... Ja, som en djävla f... för guds ansikte... Hör du det...? De' va' sa...

— Ja, löjtnant! svarade 86:an förskrämd.

— Ja, ja! Men för alla helvetets helgon kommer du över snart...?

Nästa halmsko kom vinande och träffade 86:an i bakhuvudet, och ögonblicket därpå tjöt löjtnanten:

— Kläm knäna i... och sitt ledig!

86:an styrde på bommen, men bläsen vek åt sidan, och med nöd lyckades han hålla sig fast.

— Över ska' du, din satan! Hör du idiot!

86:an sökte se obesvärad ut, och styrde bläsen ånyo mot bommen. Vig som en katt, med öronen gömda i manen, tog bläsen bommen.

Som ett nystan låg 86:an på huvudet i sanden.

— Opp igen!

Men 86:an blev liggande.

— Är du lat din djävul? illfänades löjtnanten och rusade ned med spöet i högsta hugg.

Med en blick bönfällande om nåd såg 86:an upp, medan fradgan arbetade sig ut om de stängda munläpparna.

Löjtnanten blev med ens mållös. Ridhusvakten skyndade till.

86:an sträckte ifrån sig armar och ben.

— Rid ut! befallde löjtnanten, knappast hörbart.

86:an blev buren upp i sitt logement, och vakt sattes vid hans säng.

Händelsen var alltför vanlig för att kunna väcka nyfikenhet. Därtill var det just i vändningen att mat skulle serveras och då gingo alla tankar åt det hållet.

— — —

Så fort trumpeterna smattrade rusade remontryttarna i oordnade led till matsalen, där skola efter skola samlades.

Larmet efter inrusningen hade ej hunnit dö bort, förrän ett hiskeligt tjut tonade genom salen.

— Sillen ä sur! skreks det.

— Sillen ä-ä-ä s-u-u-u-r! vrålades det utan tillstymmelse till självkritik.

— Satans remontbassar, dom ä aldrig nöjda! svor kökssergeanten utifrån köket.

Maten bestod av en salt sill, några potatisar, två tunna brödskeivor med en knivsudd margarin på, och en fjärdedels liter separerad mjölk. Det var frukosten efter två riddurer, vardera på en timme.

— Hit med majoren!... Sillen ä s-u-u-u-r! vrålade alla med en hals.

Kvist, kökssergeanten, visade sig flottig och bred i gången.

— Försnillning... tjuvpack... skreks det.

Saken var den att kökssergeanten Kvist och furagesergeanten Kant hade bildat ett bolag och monopoliserat varje som helst affär med både manskapets och hästarnas livsmedel.

Det var den allt mer växande profiten som gjorde dessa smarta herrar i mat- och gödselbolaget så giriga, att deras snålhet kände inga gränser.

Först togo *de* sin anpart av manskapets mat, så tog kökspersonalen, så tog kokerskan till sina »vänner», som åto på hennes rum och ingalunda voro få, så tog kocken. I matstaten ingick siktat eller så kallat »fint bröd», men sådant syntes aldrig till, ty sedan kökspersonalen också tagit sin del, fanns där inte något över, och länge gick det som en ordlek att »sen köksgrisarna tatt sin del, är de slut mä de fina brö't».

Så var det med allt...

Dagsergeanten hade ej lyckats finna majoren, men i hans ställe kom intendenten Öflod. En liten spinkig herre, snålheten själv. Ömklig och gänglig och sades »skära hackelse med knäna».

Han blev utskrattad och måste lomma iväg igen med öronen fyllda av skorret från hesa struppar, som stämde upp gång efter annan:

— Sillen ä-ä-ä-ä s-u-u-u-r.

Hungrigare än då de kommo till hallen måste de menige avtroppa, men det skedde under eder, som kunnat avskräcka, och först sedan de dekorerat väggar, tak och golv med sura sillar och potatis.

När salen lämnades stodo på bord och golv och i fönsternischar sillar med spärrade gap och utstungna ögon, stöttade av tändstickor...

Medan manskapet gnolade sin hungersymfoni i kasärnen grinade råttorna likt glada morianer på bakgården vid köket...

— — —

Tredje ridturen.

Korpralen lämnade av:

— Löjtnant, åtta man!

— Hur är det med 86:an? sporde löjtnant Sandskjöld.

— Står ej att finna, löjtnant! blev svaret.

— Kors för tusan! Han har väl inte gjort sig illa... Skallgång strax! Halva troppen i skogen, halva på vindarna! Skynda på...

Det blev skallgång i skogen och på alla vindar och loft, men 86:an var och förblev borta.

Ryktet spred sig från logement till logement. Hatet började koka... men det kom aldrig över brädden...

* * *

Den 20 februari kom.

»Slitningen» blev den dagen utbetald.

»Putsdag» var det alltid som regel den dagen då avlöningen utbetaltes.

Videberg var alltid den siste som fick sin avlöning eftersom ingen på skolan låg inne med högre nummer.

Mycket väntade han ej att få, ty att fanjunkaren skulle taga det som Videberg lånat var han säker på.

— Skriv under där, befallde fanjunkaren och i kolumnen vid Videbergs namn stod: 3: 27.

— Aha, det blir ändå till en »liter» tänkte Videberg, eftersom skulden hos fanjunkaren endast var två kronor. Men därtill presenterades avdrag för skurning i logementen, för sönderslagna fönster, för hemkörd havssand, för sönderslagna rutor på mässen och på underoffiersmässen samt för en ny brevlåda.

Videberg vågade fråga då han mottog de tretton örena som blevo över, om det verkligen fanns

räkning på allt avdrag eller det gick... Han tystnade vid fanjunkarens barska:

— Ut bara!

Då han kom in i logementet voro kortlapparna redan i gång. Han var led på hela livet. Utan pengar. Och han som väntat sig en reell sup för att döda både sitt andliga och kroppsliga jag. Hans vänkrets inskränkte sig till »glaset». Och det fanns stunder då han verkligen kunde glömma och se livet i rosenrött, tala och till och med bli förstådd av de andra »kamraterna», som han påstod levde ett lyckligt liv eftersom de inte hade annat att tänka på än supa, slåss och skaffa kvinnor.

— »Skramling!» skreks det. Nu smärtade det att få stå utan. Han beslöt sig för att hur motbjudande än Thomas var, be honom om ett lån på några kronor.

Han fann Thomas och Dockan vid en grogg på deras dagrum.

— Sergeanten, började Videberg, vill inte vara snäll och låna mig lite pengar, för jag har inte några underkläder till renlighetsvisitationen i morgon?

— Ah, fan du! Du är ett svin, du! hånade Thomas och öppnade sitt klädesskåp under det han fortsatte:

— Här ser du en ny paraduniform, en dolma nästan ny. En uniform har jag på mig. Här ser du en ny bonjour, en kavajkostym nästan ny, cykel har jag, och fästmö har jag, det vet du.

— Ja, sergent!

— Ja, o pengar har jag min själ också, men du ska inga ha, för du är ett svin.

Dockan flinade med hela skallen, då Videberg lommade ut i korridoren.

Nu återstod sista möjligheten: kasta sig i kortspelet. »Sätta» ett par skjortor och stövlarna och så vinna satsen. Sagt och gjort...

Fem man höllo korten kring bordet på vilket låg hans sista skjorta.

— Stick och bekänn, djävlar! Två mål ruter! Nä spares va' de gubbar! Stick o ta' te fånga, hojtade utspelaren, som hållit spelet till femte spel.

— Ess ja, jo de finns här, så de hänger i luften! skrek Videberg och smällde kortet i bordet. Mitt sa' finnen om Stockholm! skrattade han och rev åt sig pengarna.

— Volt! Flaskorna! I väg... Tre liter! befallde Videberg.

Volt, en menlös stackare och därtill en oapproberad fick pengar och for ut.

Kortspelet fortsattes och en efter en »länsades». Bland dem som gjorde »goda affärer» var Videberg.

Spellaget minskades, och svordomarna avtogo i och med att spelet blev intensivare.

Litrarna började komma...

Efter hand som suparna togos började tankarne ganska fort glida in på den burleska erotikens marker.

En rekryt, som hastigt blev »ankommen», började föreläsa högt ur »logementsbibeln», som gömde så mycket »gott».

Och skrattet forsade fram . . .

— Knekten va' min! skrek en av spelarna just då Volt anlände.

Man grep efter flaskorna.

I den vilda yra som nu rådde, gav man inte akt på att Thomas taljare* lämnade logementet. Denne kallades gemenligen Thomas öga och var en ren parodi på krigare.

Man söp och sjöng för fulla halsar.

— Sk-å-å-l pauga! skrek Volt och skulle just »ta sig en» ur flaskan då Thomas stod i dörren.

— Sa' du skål, du pajas! grinade Thomas. Jag kunde min själ just tro det . . . Hit med flaskan! flinade han och ryckte flaskan åt sig i en handvändning.

I ett nu fylldes logementet av rungande svordomar och Volt höll på att bli offret, men denne var redan i farten med något fuffens borta i hörnet mellan sängarna.

Thomas öga var kommen tillbaka och låg småsmilande i sin säng.

Intet ont anande låg han i en handvändning däckad av en filt, och ett enstämigt »tofflor opp» brusade.

Det blev logementsprygel.

* Officersbetjänter.

Alla måste slå, och alla ville slå. Slag och sparkar föllo tätt.

Thomas öga tjöt av alla krafter, men slagen föllo blott tätare.

Då tjuven blevo som vildast och man tyckte den torterade kunde ha fått nog, var logementet sopat på ett ögonblick. Man skingrade sig in åt de övriga logementen.

Bölande låg offret i sängen, rädd att lyfta bort filten och bli mött med ännu en toffel, som kunde vara ödesdiger nog.

Videberg var bland dem som flydde in på Göingarnas logement.

Här stod glädjen högt i taket. Man skralade för fulla halsar unisont den gamla burleska sången om Doktorn och Lisa.

Om och omigen skreks refrängen, alltid förstärkt med en ny röst.

Så gingo timmarna tills kvällen kom och slagsmålen togo vid.

Och långt innan »tupto» och »tystnad» kallat till lugn var det lilla arresthuset fullpackat . . .

* * *

Fjärde dagens morgon efter 86:ans försvinnande var inne.

Morgonutfodringen pågick som bäst då från stallvinden hördes larm och hiskeligt skri.

— Kom hit... Kom hit...! 86:an, 86:an! rungade det och alla foro i några skutt upp på vinden.

Stallvakten, som forslat fram hö, hade träffat på honom med tjugan; då han lyft undan hö, hade han mötts av ett vaxgult ansikte med skräckinjagande syn. Läpparna hackade upp och ned, ögonen sutto långt inne stirrande. Han mumlade något oartikulerat då han på kamraternas armar bars till sjukhuset.

— — —

Två dagar efteråt.

En droska stannade vid sjukhuset.

Då 86:an kom »till liv» betedde han sig som en häst, kråmade sig, slog bakut och hoppade under det han smackade och emellanåt väste fram: Sporra, sporra...

Det dröjde om innan droskan fick köra.

86:an skulle till den lilla skånska staden, där höjdpunkten av vetande och vansinne är förlagd.

86:an var oduglig för fosterlandet...

När droskan var borta, kom skymningen med sorgbundna tankar från skogens snötunga toppar, som stodo i krans kring det lilla sjukhuset...

I LJUS OCH MÖRKER

FÖR Videberg hade kommit ett ljus ögonblick, då han fann nöje i att göra något. Hatet hade åter väckt honom. Han hade fått en vän bland militären. Böök, så hette denne kamrat, som han höll så mycket av och väntade ännu mera utav.

Böök var slättens barn, sävlig och eftertänksam, då däremot Videberg var av motsatt temperament, men i ett voro de lika; hatet mot militarismen. Och detta var det som förenat dem båda i den kamp de kämpade. Som samvetet bjöd dem lade de sin agitation, dels med flygskrifter, dels med eget framträdande. Spontan strejk var deras första råd åt kamrater, som mötte dem med misstrogenhet och vojade sig för sådana meritlistor som deras...

En torsdag i augusti var det, som remontskolan blev upplöst. På de två senaste månaderna

hade Böök och Videberg inte deltagit i det militära görat med annat än ständigt vandring mellan arresten och sjukhuset.

De turades om att sitta på var sin plats.

Den torsdagen bar det sig ej bättre än att då Videberg kom ut från sjukhuset kom Böök från arresten. De blevo överens om åtta dagars bondpermission, de kände behovet av luftväxling.

Sockarp sattes som mål och de trampade iväg. En solig morgon fylld av stärkande sälta från det sommarblå havet var dem bevågen. De trampade på längs sjöstranden som bjöd på så mycket nytt som de aldrig förut betraktat. I långa sug kysste vågorna strandens slemklädda stenar medan de kastade upp snäckor, fiskben och annat från havet. Längs stranden roade de sig att iakttaga i vikarna simmande vildänder. Deras dag var en enda lång lek vid havet och sent var det lidet då de nådde målet: en väderkvarn tillhörig Bööks broder.

De följande dagarna gävo så mycket nytt. Det påminde om gamla minnen att få vakna vid tuppars galande i grannskapet medan fågelvärlden höll på att vakna och sprida liv från gren till gren i den närliggande skogen, som höljdes i ett dunkelt blått då solen steg upp där bakom...

Så kom dagen då de måste vända om för att inte gå miste om sina innestående sparbanksmedel som alltid »haffades» när bondpermissionen varade över åtta dagar, då togs det som rymning.

I staden sökte man dem med två patruller. Härom fingo de underrättelse så fort de kommo in i staden. Med andras hjälp lyckades de klara undan den historien och kommo genom lyckans slump att samtidigt träffa de flickor med vilka de »sällskapade».

De hade just sagt varandra god natt, när Videberg med sin flicka vek in på Östergatan just som en patrull kom om hörnet vid Gåsgränd.

— Slut med friheten! viskade Videberg åt flickan.

— Var inte rädd, för det är Söderholm! log hon.

Befälhavaren bytte en hälsning med flickan — och fortsatte.

— Det kan kallas diplomati. Men förresten man behöver ju inte se allt heller! viskade Videberg och log.

— Han fördärvar inte sina chanser, må du tro, för hade han tagit dig här, hade hans traktan efter mig varit för evighet stängd! var hennes svar.

Nästa dag var söndag.

Natten hade de båda »rymmarna» delat med flickorna.

Kvällen kom och de vandrade till Folkets park, där de voro ett med de civila.

Hit kom patrullerna, förda av nya befälhavare, som då alla försök visade sig fruktlösa att fånga dem bland de civila, togo och spärrade dansbansens båda utgångar när de förvissat sig om att

»rymmarna» voro uppe och dansade samtidigt. Böök anade oråd och varskodde, och i ett nu lämnade de flickorna som tillhopa fortsatte dansen under det »rymmarna» togo skutt över banans räck och gävo patrullbefälhavarna långa näsor.

Sedan de träffat flickorna på avtalat ställe, skildes de med löfte att börja straffet dagen därpå. Detta gjorde de också under ganska lustiga former. Cellerna voro fulla förut, varför de sattes i samma arrest där de fingo sitta i nära tre dagar innan domen kom. Domen utan krigsrätt lydde på respektive sex och fem »svarta» utan sängkläder. Så skildes de och stego in i var sitt mörka hål...

De tre första mörka av straffet voro gångna, och den förste »ljuse» var inne (man fick enligt lagen blott tre »svarta» åt gången)...

Söndag... Och blott en sådan som uppleves i en cell då allt omkring är tyst och eftermiddagsolen sneddar inom gallret vars konturer tecknas på väggen medan millioner dammkorn fara i virveldans just i solstrålen. Av sin linnerock formade Videberg en hängmatta.

Just som solen dalade bakom stadens tinnar vilka tecknade sina konturer mot himlaranden bröto dansmusikens toner igenom från Folkets park. Kvällsluften var så smekande drömligt ljum, och en stämning avsedd att locka fram liv och glädje, men nu snarare alstrande hat och förbannelse, vaggade över nejden.

Tonerna av »Kärlekens låga» kommo så vekt kyssande allt i sin väg. Längst stannade diskanten i cellen... De bittra minnena började bulta och banka; hur gärna han än velat se vad ljust han upplevat, förmådde han det icke. Rekryten Kvist, remontryttarna Dunge och 86... Vem kunde glömma...? Kvist med sitt döva öra, Dunge död och 86:an vansinnig.

Hans öga tårades vid minnet av dessa goda kamrater som den blodiga militärhydran omintetgjort...

— — —

Nattens stjärnor blinkade och cellfångens drömmarnatt tog vid.

* * *

Avskedsnatten...!

Böök och Videberg hade för några dagar sedan lämnat arresthuset.

Nu voro de på väg från staden, glada i hägen efter den mängd av spirituosa, som de inmundigat.

Friheten, den länge väntade friheten, det sista halvårets enda längtan, skulle drickas till...

Redan i vaken mötte dem ett sorl från kassärnen, som var förvandlad till en vrålorkester.

Timmen var kommen då alla lidna oförrätter skulle vedergällas. Glädjetjut och gråt, svordomar

och bannor, allt blandades samman i ett odefinierbart sorl, allt under det slagsmålen avlöste varandra. Störrar, sporrar, järnspjälor av sängarna, sablar och battonger korsade luften och den som träffades fick skylla sig själv.

Av instinkt höllo alla befäl sig på vederbörligt avstånd. Huller om buller låg strött på kasärngården alla möjliga plagg av kronans, till och med vapen och sängar hade kastats ut om fönstren. Slå eller slåss gällde lösen.

Med bådadera kunde Böök och Videberg. Ta' eller ge! hade Böök skrikit till och viftat om med Thomas öga, innan han gick till staden.

Och nu mötte de denne lemlästade stackare i bara strumplästerna, blödande i ansiktet, där han sprang för livet bort från kasärnen.

I trappan mötte de Grus som kom rullande som ett tomfat från tredje våningen.

— De slå ihjäl mig, hjälp! tjöt han, då han träffades av en spark och rullade ned i bekvämlighetsanordningen vid utgångsdörren i nedre korridoren.

Det var ett allas krig mot alla...

Först då morgonen började skymta fram avtog skrålet. Men ännu pokulerades det.

— Nu är avskedsdagen inne! Den leve, grabbar! Och långa, långa dånande hurrarop skallade ut i natten så fort klockan slagit tolv i mässen.

— Leve friheten! En skål över lag för allas vår frihet! tog någon upp och glasen klingade.

— Nu ä de tid Bock, att hålla avskedstalet! skrek någon.

— Jag kan inte, det är för lågt mellan loftet och himlasängen, svarade Böök, som även då och då hette Bocken.

— De ge vi fan! Upp bara! skreko alla i korus.

— Välan då!

Vad vi ha att göra nu, då vi skingras åt alla håll och kanter är att säga varandra några enkla sanningsord. Vi, som levat med i eländet, måste känna som vår plikt att med respekt för sanningen säga vad som ligger under grannlåtshöljet. Vår strävan må bli att visa fram medaljens fransida, och göra det envar så gott vi kunna. Men, det gäller att inte tröttnas, ty folket känner inte till medaljens fransida; de ha blivit vilseledda av den köttätande patriotismens stormskri, som utstöttes av de *regerande* och icke av de *regerade*... En gång väckta skola folken redan i fredens morgongryning förstå sig själva och oss, och se att okunnigheten varit orsaken till att de under seklers lopp vadat i varandras blod... En gång komma till insikt härom skola folken ge varandra annat än blykulor. Och att bidra här till borde vara vår plikt och för den önskan höja vi *vår* skål!

Så följde dånande applåder och hurrarop för den gryende friheten.

Nattens timmar svunno ömsom under glam, ömsom under blodiga slagsmål. Och långt var natten liden, då den tunga tystnaden kom...

Äntligen steg oktoberdagen ur ett sömntungt dis, som gömde fula spår av nattens orgier...

Avskedstagarna började samlas och den sista bågaren dracks i skummande porter på marketenteriet...

Så viftades och vinkades farväl. Alla önskade lycka och glädje... Böök och Videberg skulle träffas senare...

Stolt och förhoppningsfull lämnade Otto kasärnen. Glad som ville han famna hela världen, avlägsnade han sig från pinoanstalten vilken sjönk allt djupare och till slut doldes i ett grått nät, som hängde över Strandskogens toppar...

* * *

Några månader hade svunnit.

Utan att märka det hade Videberg glidit in i proletarietets klasskampsvärld och levde ett liv i hänförelse, beredd att ge sig själv som offer.

Han hade redan fått sin första duvning. Strejk hade utbrutit redan på våren i det fack till vilket han slöt sig...

Man hade hunnit in i juli. Över hela landet började det jäsa i sinnena.

Flera av de strejkande yngre arbetarna hade fått kallelseorder att infinna sig vid regementet. Frågan uppstod, huruvida man skulle vägra eller ej, men enighet fanns icke och var dess värre ej lätt att framskapa.

Videberg skulle just lämna sitt lilla ungarlsrum i kvarteret Aureskog vid Jennygatan, då en brev-bärare överräckte ett grått konvolut.

— Vad tusan! utropade Videberg, då han såg att man haft det uppe på posten.

»Tänk först — handla sedan!» stod det på alla de till tusen uppgående silkesröda lapparna.

Han visste vad de skulle användas till och ett lägligare tillfälle kunde väl knappast givas helst som det rädde förbittring bland de inkommenderade.

Med paketet stoppat vid barmen gjorde Videberg sin rond kring kasärnens alla logement och underofficers- och officersmässerna.

Midnatt var inne. Aldrig hade en natt på kasärnen förefallit så vacker, så lugn och stilla, som just denna julinatt.

Allt gick bra ända tills han kom och skulle lotsa sig tillbaka vid sjukhuset.

Smygande som en katt i mörkret klev han över spjälstaketet och hoppade efter att ha lyssnat åt alla håll.

— O-o-o-h! skallade det till.

Han hade fallit direkt på ett älskande par som sökt sitt läger i det höga vaggande gräset utanför staketet.

Som en hind flydde han till skogen, där han kastade sig till marken för att lyssna om han vore igenkänd, men flickan skrek och skyllde på att »han» lurat henne i en fälla och för detta skulle han få sota, det kunde han då ge sig i backen på.

Flickan sprang sin väg. Så gjorde också Videberg.

— — —

Två dagar hade gått.

Videberg satt på krogen och hade begärt på ägg och supar, då tvänne poliser närmade sig.

Ledsagad av poliserna Jyntan och Långe Linde bar det i väg till »kontoret» där han ställdes inför polismästare Flodström.

Tala är silver men tiga är guld, det ordspråket hade Videberg för längesedan lärt sig.

Det dröjde timmar med förhör och korsförhör, men »om den saken visste Videberg inte ett vittne» och därvid blev det så länge.

Senare på eftermiddagen blev han transporterad till kasärnen i och för konfronterning.

Men ingen av de skolor som stodo uppställda på kasärngården ville känna igen honom. Han blev glad då proceduren var slut.

Så fördes han in på officersmässens nedre botten i ett stort rum som såg ut att vara en matsal. Flodström tog plats vid bordet, moltyst. Videberg teg, poliserna tego.

Den tryckande tystnaden började kännas olidlig. Så hördes steg i tamburen. En korpral förde in en värdig ättling av Judas vid namn Luren. Denne var klädd i en lång linnerock och vid en blick på hans snedgångna tofflor, blev man överbevisad om att jorden var ett rullande klot; i

ovanläppen låg en mulbänk som blötte och av-söndrade en röd strimma, han var rödhårad och hade livremmen knäppt på magen.

— Vad har Lur sig bekant i denna sak? började Flodström.

Videberg hajade till. En av hans gamla rekrytkamrater — förrädare. Var det en synvilla?

— Jo, jo... jo ja' så ad han dela' ud bla' i parken en kväll i ugan! stammade Luren och slog ett slag med tungan efter snusen som dropade ned på hakan.

— Här är ju bevis. Ni är fast! Bekänn, det blir nog det bästa.

— För mig blir det inte »det bästa», log Videberg.

— Joo, joo! började Luren på nytt och slog just ett varv med tungan efter snusen, då Flodström såg åt honom.

— Det är bra! Ni kan gå genast! Ni är fri! avböjde Flodström inte vidare tilltalad av vittnets utseende.

— Ja, ni häktas! dekreterade Flodström kallt och torrt och försvann...

Skallande hurrarop dånade så länge manskapet kunde se Videberg, då han lämnade kasärnen mellan de smilande poliserna.

Nu, just nu, på vägen till fängelset erinrade han sig kamraten Svarte Sjögren, som gått samma väg. Han liksom kände sig glad, även om hans situation var värre än Svarte Sjögrens.

Skymningen började göra sitt intåg över staden, då trion kånkade åt väster ut om staden. Från »Svarta gardet» kommo arbetare i klungor, flertalet bekanta till Videberg. Alla nickade i förundran och kastade nyfikna blickar efter trion.

Kvällens lugn kom smygande och havet mörknade, när de närmade sig fängelset som låg i stapelstadens västra kant.

Ett sista farväl av en flyende dag och ett djupt andetag efter ljum kvällsluft . . . Och fängelsets port gick i lås . . .

OLA VINBERG

PÄR PÄRSARE

ROMAN

FRAMTIDENS BOKFÖRLAG, MALMÖ